BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ BİRLEŞİN!

kitle

YIL: 13 TEMMUZ 1986 SAYI: 297

SHP Kongresinin Düşündürdükleri

GEÇTİĞİMİZ haftaların en önemli siyasal olaylarından birisi SHP Kurultayı ve onun yankılarıydı.

İHBAR VE KARALAMA KAMPANYASI

KONGRE burjuva basınında, ihbar ve şantajın ön planda olduğu bir toz duman bulutunun da kalkmasına yolaçtı. Sağcı kalemler "SHP'ye sızmış" "aşırı sol"dan dem vururlarken, adı ilericiye çıkmış kimi köşe yazarları da Kongre' nin seremoni bölümündeki bazı lehte ve aleyhte tezahüratları aynı "aşırı"ların "provokasyonu" olarak nitelediler. Böylece ihbar ve SHP'yi yıpratmak amacı güden birinciler ile SHP'nin icazeti gölgelenecek, etkili ve yetkili güçler SHP'nin iktidarına mani olacak kaygısındaki ikinciler sonuçta aynı noktada buluşmuş oldular. İkinciler arasında Cumhuriyet gazetesinin de redaksiyonuyla ve imzalı yazılarıyla yer almış olması ilerici, demokratik kamuoyunda kafa bulanıklığı yaratmaktan ve belirgin bir antisovyetizmle güçlendirilmiş "Evren korkusu"nun yansımasından başka bir anlama gelmiyordu.

SHP ve kongresi üzerine günlük basında kopartılan fırtınanın diğer bir odağı da bu partinin hizipler ve hizip savaşları yüzünden "iktidara layık" ve "devletin ciddiyetine(!) uygun" bir parti niteliğinde olmadığı yolundaydı. Kimi demokrat kalemler bile ne yazık ki, sağ basının bu tuzağına da kolayca düşüverdiler. O kadar ki, işkenceci başı ve şefgardiyan Evren ile onun çömezi panayır soytarısı, IMF dalkavuğu Özal'ın yönettiği devletin itibarına(!) SHP Kongresi'ni yakıştıramayanlar bile çıktı. İşte bu nedenlerden ötürü Kongre'nin üzerinden haftalar geçtiği halde konuyu incelemek gerekiyor.

Önce şu noktanın altını çizmek istiyoruz: demokratlık ya da ilericilik adına bir sosyal demokrat parti (hele hele ana muhalefet partisi niteliğindeki böyle bir parti), üstelik de demokrasinin bulunmadığı bir ülke koşullarında irdeleniyorsa, ilk yakşullarında irdeleniyorsa, ilk yaklaşım ölçütü bu partinin tüm temel konulardaki görüşleri ve politikalarıdır. Şayet günümüz Türkiyesinde SHP ele alınacaksa, bu partiyi dedikleriyle ve yaptıklarıyla, demedikleri ve yapmadıklarıyla, dedikleri fakat yapmadıklarıyla ele almak gerekir. SHP kongresinde bu noktanın somutu ne seremonideki gösterilerdir, ne de hizipler ve iç çekişmelerdir. Kongre'nin sonucu ve rezümesi olan "Kurultay Bildirisi"dir.

SHP VE HİZİPLER MESELESİ

İKİNCİSİ, sosyal demokrat bir partide hizipler, kanatlar, gruplar ve bunlar arasında parti içi mücadeleler olacaktır. Sosyal demokrat parti bir işçi sınıfı partisi değildir, tersine içinde belli burjuva ve hatta tekelci burjuva kesimleri dahil olmak üzere çeşitli toplumsal grupların görüşlerini barındırdığı için sosyal demokrat partiler heterojen partilerdir. Bu demektir ki, parti içinde daima değişik kanatlar, fraksiyonlar vb. halinde değişik eğilimlerin bulunması kaçınılmazdır.

Şu anki SHP özelinde gruplar meselesi ele alınacaksa, üzerinde durulacak nokta onların temel konulardaki görüşlerinin ve politikalarının hâlâ daha belirgin nitelik taşımadığıdır. Şimdilik SHP içindeki gruplar gerçekten hizip niteliğindedirler, belli ve net görüşlere sahip eğilimlerin kanatları durumuna gelebilmiş değillerdir.

Örneğin yönetimi paylaşan iki ana gruptan "Sendikacılar Grubu" içindeki bazı isimlerin ilerici nitelikleri ve bu grubun genel olarak uyandırdığı "sol kanat" izlenimi dışında "sol kanat sosyal demokrasisi" olmanın ölçüt ve verilerine henüz sahip değildir. Diğer grubu oluşturan "Baykalcılar" ise bir kişinin adıyla anılmalarının da gösterdiği gibi bir fikriyatın değil, partiye hakim olmak isteyen bir grubun mensuplarıdırlar. Baykalizm diye bir akım ne evrensel sosyal demokraside, ne de yerli sosyal demokraside bulunmadığına göre, bu grup olsa olsa eski CHP' den devrolmuş yerel düzeyde CHP'nin geleneksel taşra poli-

kacılığının desteğindeki görüşsüz ve ilkesiz bir hiziptir. Siyasal eğilim olarak ise bu unsurların ortalama çizgisi sağ kanat sosyal demokrasisidir. Bireysel ve hizipsel menfaatler etrafında şekillenmiş bu grubun yanında Sendikacılar Grubu –görüşlerini ve politikalarını henüz netleştirmemiş ya da deklare etmemiş olsa bile– SHP ve demokrasi bakımından bir olumluluktur.

ORDU KORKUSU VE SOL UMACISI

SHP içindeki oluşumlar, parti içi mücadeleler önümüzdeki dönemde de kaçınılmaz olarak sürecek, sosyal demokrasi içi değişik eğilimler görüşleriyle ve kadrolarıyla daha bir kristalleşecek, kendi zümre tabanlarına oturacaklardır. Bu nedenle, SHP'de değişik gruplar var diye ilericilik adına hayıflananların, ah-vah etmeyi bırakıp bu kaçınılmaz olguyu benimsemeleri, hatta sosyal demokrasi içinde anti-emperyalist ve anti-tekelci eğilimlerin bir sol kanat eğilimi halinde şekillenip güçlenmesini istemeleri, genelinde ise SHP'nin demokrasiyi tutarlı bir şekilde savunmasını, demokrasi ve temel insan hakları konusunda mevcut diktatörlüğe karşı radikal bir tutum içinde bulunmasını talep etmeleri gerekir. Bu partide solun ve radikal eğilimlerin güçlenmesinden böyle bir kanadın oluşmasından demokratik ya da ilericilik adına sakınca görmek, parti yönetiminde zaten varolan meşruiyet ve icazet aranışlarına, dolayısıyla çekingenliğe dışarıdan yardımcı olmak, bu partinin Evren ve ordu umacısıyla korkutulmasına, başında Demokles'in kılıcının asılı kalmasına soldan çanak tutmak demektir.

Yapılan çeşitli kamuoyu yoklamaları ve diğer siyasal göstergeler SHP'nin halen en geniş seçmen desteğine sahip bulunduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Orduya dayanarak hükümette oturan ANAP karşısında, en kalabalık seçmen kitlesine dayanarak ayakta duran SHP'yi ordu umacısıyla korkutmaya yardımcı olmak, zaten bu fobi içinde bulunan parti üst yöneticilerini büsbütün teslimiyetçiliğe teşvik etmek demektir ki, bundan da yararlı çıkan ne demokrasi mücadelesi olur, ne de kitleler. En geniş seçmen desteğine rağmen SHP'yi pısırıklığa ya da çekingenliğin devamına sevketmek sadece ve sadece Evren-Özal çetesinin işine gelir. İlericilik adına SHP'de bir "Sol umacısı" yaratmaya çalışmak, gerçekte ordu korkusunu yaymaktan ve meşrulaştırmaktan başka bir anlama gelmemektedir. Çünkü ordu solun düşmanıdır, "şu halde onun suyundan gitmek, ordu ve özellikle onun tepesindeki bataklık kurbağalarını ürkütmemek gerekir" zihniyeti SPH'de anti-emperyalist, anti-tekelci ve sosyalizm dostu bir eğilimin güçlenmesinden korkmaktan, sosyal demokrat siyaseti askerlerin istediği sınırlar içine hapsetmekten başka bir anlam taşımaz. Bu ise, orduya rağmen ve generallere karşı demokrasi mücadelesinden kaçıp, bugünkü diktatörlüğün en büyük dayanağı olan orduyu gözetip kollayarak, ona şirin gözükerek diktatörlüğe karşı çıkmak politikasıdır. Demokrasi mücadelesindeki teslimiyetçilik de zaten budur. Yaşanılan bunca politik olaya rağmen hâlâ bu gerçeği görmek istemeyenlere gene hatırlatmak gerekir ki, askerlerin siyaset üzerindeki nüfuzu kırılmadan ordu sivil hükümetin tümüyle emrinde bir kurum haline getirilmeden Türkiye'de batı tipi bir burjuva demokrasisi ve dolayısıyla işlerli bir siyasal demokrasi mümkün değildir.

SHP'deki ordu ve Evren korkusuna geçtiğimiz günlerden küçük fakat ilgi çekici bir örnek vermek istiyoruz. Bu partinin İstanbul İl Başkanı Hasan Fehmi Güneş F.Almanya'da yaptığı bir konuşmada "Türkiye'de işkencenin bir devlet politikası olduğu" yolunda bir söz sarfetmediğini, sözlerinin basına yanlış aksettiğini söyleyen bir açıklamayı gazetelere göndermiş ve "Ülkemizde işkence hiçbir zaman devlet politikası haline gelmemiştir" demiş. Aynı açıklamada Güneş, kendisinin İçişleri Bakanı olduğu dönemde "generallere emir verdiği" yolundaki iddiaları reddetmiş (Milliyet, 29.6.1986, yurtdışı baskısı). 12 Eylül mahkemelerinin bazılarında (DİSK, Barış Derneği vb.) savunma avukatlığı yapan, SHP'de ise hâlen sol kanatta yer alan H.F.Güneş'i gazetelere alel acele Frankfurt'tan düzeltme gönderecek kadar telaşa sevkeden neden bellidir. İşkencenin Türkiye'de bir devlet politikası olduğu dünya alemin malûmuyken, bunu açık açık reddeden, üstelik sözlerine "hiç bir dönemde" diye bir özel vurgulama da ekleyerek MGK adlı Cunta Konseyi'nin dönemini özellikle aklamaya özen gösteren H.F.Güneş, CHP kabinesindeki İçişleri Bakanı'nın sıkıyönetim generallerine emir verdiği yolundaki iddiaları bile reddetmek kaygısı gütmektedir. Koskoca İstanbul teşkilatının oylarıyla, üstelik de solun adayı olarak seçilmiş olan H.F.Güneş bu anlayış ve bu ürkeklikle acaba demokrasi mücadelesinde partisinin ve kendisinin nereye kadar gidebileceğini düşünmektedir? Şayet SHP yarın seçmen oyuyla iktidara gelecek olsa ve Güneş'i içişleri bakanlığına getirse, sosyal demokrat bakan generallere, hiç değilse kendi emri altında olması gereken jandarma generallerine de emir veremeyecek midir? Bu sorunun yanıtını herkesten önce Güneş dahil tüm SHP'li yöneticiler vermek zorundadırlar. Böyle bir ordu korkusuyla SHP ne iktidar olabilir, ne de talip olduğu demokratikleşme görevini yerine getirebilir.

SHP genelinde var olan ve parti dışındaki kimi sözde ilericiler tarafından da teşvik edilen bu ürkek ve mütereddit politika ifadesini son olarak Ku-

rultay Bildirisi'nde bulmuştur. Bildirinin ekonomiye değgin maddeleri tam anlamıyla boş sözlerden ibarettir. "Hızlı büyümeye ve sanayileşmeye öncelik vereceğiz, gelir dağılımındaki dengesiz gidişi durduracağız. İşsizliği yeneceğiz. Dışsatımdaki artışı sağlıklı temellere oturtacağız"... vb. gibi kof lâflardan da anlaşılacağı gibi SHP'nin 24 Ocak Ekonomisine ve İMF hegemonyasına karşı hiçbir ekonomik alternatifi yoktur. Aslına bakılırsa, kimsenin SHP'den böyle birşey beklediği de yoktur. Önümüzdeki genel seçimlerde SHP'ye verilecek oylar demokrasiye verilmiş oylardan başka bir anlama gelmeyecektir. SHP'ye oy verecek seçmen kitlelerinin SHP'den asıl istedikleri demokrasi ve demokratikleşmedir.

Esasen SHP de bunu bilmekte ve siyasal ajitasyonunu önemli ölçüde bu nokta üzerine inşa etmektedir. Ne var ki, Bildiri'nin bu alandaki sözleri de içi boş bırakılmış yuvarlak lâfızlardan ibarettir. Örneğin: "Tam anlamıyla çoğulcu ve özgürlükçü bir demokrasi yaratacağız... Düşünce özgürlüğünü bütün boyutlarıyla yaşama geçireceğiz... Halkın katılmasına dayalı bir yönetim sistemi kuracağız... Demokrasiyi ve sosyal demokrasiyi örgütleyip geliştireceğiz..." gibi sözler içleri böyle bırakıldığı sürece hiçbir anlam taşımazlar. Bu bakımdan, Bildiri'nin demokrasiye değgin maddeleri arasında tek somut olan şey "Geniş kapsamlı bir af çıkartacağız" maddesidir. Bu madde dışında somut gözüken "İşçi haklarını gerileten bütün düzenlemeleri kaldıracağız" sözü ise Sadık Şide'li Türk-İş üst yönetiminin bile benzer lâfları etmek zorunda kaldığı 1986 Türkiyesinde sosyal demokrasi için büyük bir fazilet sayılmasa gerek.

Çoğulcu ve özgürlükçü demokrasi, düşünce özgürlüğü vb. gibi sözler sosyal demokrasi tarafından bu ülkede çok söylendi. Hatta şimdilerde Demirel tarafından bile söyleniyor. Önemli olan bu sözleri tekrarlamak değil, onların içeriklerini somutlamak, aynı lâfları yineleyip duran diğer partiler ile (hiç değilse DYP ile) SHP arasındaki farkı açıkça ortaya koymak. (SHP'nin bunu yapması, aynı zamanda, demokrasi talepleri konusunda kendisinden daha radikal sözler söyleyen DSP önündeki tutumunu ve görüşlerini netleştirmesi açısından bile önemli.)

SHP Bildirisi'nin somutlamadığı, (somutlamak zorunda olduğu halde bundan kaçındığı) en önemli hususlar neler?

● Birincisi, SHP 1982 Anayasası karşısında ne düşünüyor? SHP'nin mevcut Anayasayı —hazırlanma ve oluşum biçimiyle— reddetmediği, ama birçok maddesini değiştirme görüşünde olduğu biliniyor; ne ki Bildiri'de bu kadarına bile yer verilmemiş. Oysa demokrasi konusundaki en belirli kriterlerin başında 1982 Anayasası'nın rafa kaldırılmasının geldiğini SHP sosyal demokratları bilmiyor olamazlar.

● İkincisi, Anayasa meselesine bağlı olan öz ve biçim bakımından yeni bir anayasayı gerçekleştirebilecek, ona fiilen yürürlük kazandırabilecek asıl öge SHP'nin, —diyelim ki seçimleri kazanması durumunda ordu tabusunu yenip yenemeyeceği— generalleri zaptu rapta alıp alamayacağı, orduyu sivil hükümetin emrine sokup sokamayacağıdır. Döne döne belirttiğimiz gibi bu tabunun üzerine yürünmedikçe, ordunun siyasete müdahalesine karşı açık seçik bir tavır alınmadıkça, bunun önlemleri öngörülmedikçe ve generallerin siyasal isteklerini hükümete ve siyasal yaşama dikte ettirmeleri büyük bir suç olarak ilan edilmedikçe, ne sağlıklı bir demokrasi mücadelesi verilebilir, ne de doğru dürüst bir demokratikleşme başlatılabilir. Yani ister merkez sol, ister merkez sağ partisi hükümette olsun, içişleri bakanı generallere emir vermekten korkacaksa, yıllar sonra bile "ben generallere emir vermedim" diye açıklama yapacaksa, başbakan kendisine generaller tarafından verilmiş bir muhtıra karşısında "ne istediniz de yapmadım, bunları da yaparım, fakat bu zeminde ve bu parlamento aritmetiğiyle isteklerinizin hepsini kabul etmeme imkan yok" diyecekse ve yıllar sonra kitap yazan bir gazeteciye "o zaman generallere böyle söylemiştim" demeyi marifet sayacaksa Türkiye'de en iyi döneminde bile kör-topal olan demokrasinin tepesinde daima generallerin kılıcı asılı kalacak demektir.

Özellikle Türkiye gibi ülkelerde iktidara talep olan bir sosyal demokrat partinin bu konuda çok kararlı olması gerekir. Örneğin ne Yunan ordusu, ne de İspanya ordusu, Türk ordusundan daha az gerici ve daha az Amerikancıdır. Ama o ülkelerde sosyal demokrat Papandreu ve Gonzales'in partileri hükümete geldikten sonra generalleri hizaya getirmesini ve sivil hükümetin emri altına alabilmesini bilmişler, tasfiyeleri cesaretle yapabilmişler, en azından bunu gerçekleştirebildikleri için başarı ve itibar kazanabilmişler, faşist darbelere ve asker dayatmalarına karşı demokrasinin ve sivil politikanın güvencesi olabilmişlerdir.

● Ve nihayet Kurultay Bildirisi'nde ifade edilmesinden kaçınılan, SHP'nin resmi belgelerinde de yer almamasına özen gösterilen, "sadece gözlerimin içine bak, ne dediğimi anlarsın" gibilerinden tutumlarla geçiştirilen çok önemli diğer konu 141-142 meselesidir. Bu nokta açıkça deklare edilmedikçe 141-142'ye karşı kesin ve kararlı bir mücadele içine girilmedikçe, her türlü "çoğulcu ve özgürlükçü demokrasi" sözü, her çeşit "düşünce özgürlüğünü bütün boyutlarıyla yaşama geçirme" iddiası havada kalmaya mahkumdur.

(Devamı 14. sayfada)

Avrupa Konseyi ve Türkiye'de Demokrasi

«BUGÜN, Türk halkının güçlü desteği ve arzusuyla, sizlerin tümüyle demokratik bir düzen uğruna getirdiğiniz katkılarla birlikte, demokrasinin ve insan haklarının savunulması, teşvik edilmesi ve geliştirilmesi için kapıyı açmış bulunuyoruz. Bu eskisine nazaran daha kolay oldu. Bugün basın özgürce çalışmaktadır, parlamento ve biz muhalefet, demokratik haklarımızı sonuna kadar kullanarak, her fırsatta hükümetin icraatını ve politikalarını açıkça ve acımasızca eleştiriyoruz.

Demokratik sistemimizin eksikliklerini ve kusurlarını biliyoruz. Fakat hepimiz kabul etmeliyiz ki, bütün bu aksaklıklara rağmen görüşlerimizi her yerde serbestçe ve açıkça ifade edebiliyoruz. Öyleyse düzen işliyor demektir. Basın genellikle hürdür ve siyasi partiler faaliyetlerini sürdürmekte, her meseleyi halkın önünde ve halkla birlikte görüşüp tartışabilmektedirler.

Kesinlikle inanıyoruz ki, Türk halkının isteği ve iradesi, her türlü demokratik hak ve özgürlükle donatılmış ve bütünlük içinde işleyen bir demokrasiyi yaşatacaktır. Bu hedefe giden yol açılmıştır ve biz bu doğrultuda mücadele ediyoruz."

.....

"Türk halkı Batı normlarında bir demokrasiyi yerleştirmek için kararlıdır. Bu doğrultuda şimdiden önemli ilerleme sağlanmıştır. Bu nedenle, Avrupa Konseyi Asamblesi'nin Türkiye'yi gündeminde tutmasına artık ihtiyaç kalmamıştır. Hiç kuşku duyulmasın ki herkesin kabul edeceği bir demokrasi Türkiye'de serpilip gelişecektir. Fakat bu, siz böyle istiyorsunuz diye değil, Türk halkı demokrasiyi güçlü bir şekilde arzu ettiği için olacaktır."

Yukarıdaki sözlerin sahibi iki SHP milletvekili. İlk bölümdeki sözler Paşa Sarıoğlu, ikinci bölümdekiler Tülay Öney tarafından, Avrupa Konseyi Asamblesinin 24 Nisan 1986 tarihli toplantısı esnasında Türkiye meselesi görüşülürken söylenmiş.

SHP milletvekillerinin Avrupalılara çizdikleri Türkiye manzarası bir hayli ilginç. Bu sözleri söyleyenler Özal'ın adamları olsa amenna. Çünkü onların demokrasiden neyi kasdettikleri malum. Bunu Avrupalı da biliyor ve böylesi gerçek dışı demokrasi edebiyatını ciddiye almıyor. Ama Türkiye'de demokrasinin nasıl saat gibi tıkır tıkır işlediği üzerine ahkam kesenler, bir de sosyal demokrat olma iddiasında iseler durum değişiyor. Bir parti hem muhalefette olacak, hem iyi kötü demokratik hak ve özgürlükleri savunacak ve bir kısım demokratik haklar için halka vaatte bulunacak, hem de bu partinin temsilcileri Avrupalılar'a Türkiye'yi güllük gülüstanlık göstermek için birbirleriyle yarışacaklar?.. Bu durumda Avrupa Konseyi ne yapsın? İktidardakisi de, muhalefettekisi de Türkiye'de demokrasinin işlediğini iddia ettiklerine göre inanmaktan başka çare kalmıyor.

Oysa Avrupalı Türkiye'de nelerin olup bittiğinden hiç de habersiz değil. İşte bunlardan birisinin Konsey Asamblesi kürsüsünde dile getirdiklerinden bir kaç cümle:

"Türkiye sıkıyönetimin yürürlükte olduğu bir ülkedir. İnsanlar hapistedir, işkence ve kötü muamele sürmektedir ve hiç kuşku duyulmasın, halkın konuşma ve fikirlerini yayma –ki bizlerin ülkelerinde serbesttir– veya 'muzır neşriyatı' okuma özgürlükleri yoktur. İki raporun da açığa çıkardığı gerçek şudur: Türkiye'de demokrasi mevcut değildir. Demokrasi doğrultusunda adımlar atılmıştır ve demokratikleşme umutlarının var olduğu ileri sürülmektedir. Benim görüşüme göre, halka uygulanan beyin yıkamanın sonuçlarına bakılarak demokrasi damla damla verilmektedir."

Bu sözleri söyleyen Markopoulos isimli bir Yunan milletvekili. Üstelik komünist de değil, *SOSYAL DEMOKRAT!* Bu sözler üzerine Konsey'deki Türk sosyal demokratlarının acaba hiç mi yüzleri kızarmamıştır? Acaba kendilerine sosyal demokrat diyebilmek için "sosyal"i bir kenara, sıradan demokrat olabilmek için asgari neler bilmeleri gerektiği noktasında, bu sözlerden hiç mi ders çıkarmamışlardır?

Avrupa Konseyi Asamblesi'ndeki SHP'li milletvekillerinin, TBMM'nin tayinli muhalefeti Halkçı Parti'den seçilmiş olmak gibi bir "nakısa"ları olması, onların, Türkiye'nin demokrasi konusundaki içler acısı durumunu savunmalarının mazereti olamaz. Üstelik böylesi, Türkiye'de demokratik hak ve özgürlüklerin geçerli olmasına katkıda bulunmak için çaba gösteren dünya demokrasi güçlerinin cesaretlerini kırar, onları pasifize eder. Bu nedenle SHP yönetimi, Konsey Asamblesi'ndeki temsilcilerinin, Türkiye'yi, mevcut rejimin resmi ağızları gibi tasvir etmelerini önlemek için gerekeni yerine getirmelidir.

Konsey Asamblesi'nin Türkiye oturumunda en veciz(!) konuşmayı ise Kâmran İnan yapmış. İnan, Danimarka'dan sosyal demokrat milletvekili Holst'a verdiği cevapta –ki Holst konuşmasında Türkiye'nin "6 yıldan sonra hâlâ daha demokrasinin çok uzağında" olduğunu belirtmişti – aynen şunları söylüyor:

"Danimarka'da kişi başına gelirin 10.000 doların üstünde olduğu bir ekonomik seviyenin ve herkesin kıskandığı bir sosyal güvenlik sisteminin oluşturduğu mükemmel bir ortam vardır. Gelin şöyle yapalım Mr.Holst. Danimarkalılar yaşamak için bir yıllığına Türkiye'ye gelsinler, biz de bir yıl için sizin ülkenize gidelim. Bizim eriştiğimiz demokratik seviyenin çok daha gerisine düşersiniz."

Bir süre önce "komünist partisi olmadan demokrasi olur mu, olmaz mı?" tartışmalarına müdahale eden pek bilmiş Evren de, benzeri dahiyane bir buluşla "çıksın kişi başına gelir 10.000 doların üstüne, biz de

izin veririz komünist partisine" demişti. Anlaşılan demokrasinin ne ölçüde geçerli olduğunu "dolar skalası" ile belirlemek, Türkiye'deki mevcut rejimin dünya demokrasi literatürüne bir katkısı. Ama nedense pek ciddiye alan yok bu katkıyı. Öyle ki Danimarka temsilcisi, "bizde demokrasi, kişi başına gelir değil 10.000 sadece 100 dolar iken dahi mevcuttu, hem bugün örneğin Hindistan'da kişi başına gelir Türkiye'dekinin bir hayli gerisinde, ama demokrasi de işliyor " diye cevap vermeye dahi tenezzül etmemiş.

Avrupa Konseyi'nde son bir kaç yıldır kuvvetlenmekte olan "Türkiye'ye müzahir davranma" eğilimi, Konsey Asamblesi'nin bu yılki Türkiye gündem maddesi oturumunda da hakim motif oldu. Türkiye'deki rejime en sert eleştirileri yöneltmekten çekinmeyenlerin büyük bölümü, sıra son sözü söylemeye geldiğinde, "özellikle son bir yılda Türkiye'de demokrasi doğrultusunda alınan mesafeyi olumlu karşıladıklarını" belirterek, önümüzdeki dönemde de böylesi gelişmeleri destekleyeceklerini söylediler. Zaten oturumda görüşülen her iki rapor da (Steiner tarafından hazırlanan Siyasi Meseleler Komisyonu Raporu ve Stoffelen tarafından hazırlanan Hukuki Meseleler Komisyonu Raporu) benzeri bir yaklaşımla kaleme alınmışlardı. Örneğin Türkiye'deki anti-demokratik uygulamalarla ve insan haklarının durumuyla ilgili daha detaylı bilgi içeren Stoffelen raporunda:

– Yeni çıkarılan polis yasasının Avrupa İnsan Hakları Komisyonu ile asla bağdaşmayan pekçok maddesi teker teker sıralanarak eleştirilmekte;

– Cezalarda şartlı indirim getiren kanunun, af meselesini asla çözemeyeceği ve bunun bir af yasası olarak kabul edilemeyeceği belirtilmekte;

– Buna rağmen fikir suçlarıyla ilgili davaların hâlâ sürmesi eleştirilecek, Barış Derneği, DİSK ve TSİP davaları ile ilgili detaylı bilgiler verilmekte;

– İşkence ve kötü muamele ile ilgili pekçok örnek verilerek, Uluslararası Af Örgütü'nün Türkiye'de işkencenin önlenmesi için getirdiği tekliflerin uygulamaya konması için çaba harcanması önerilmekte;

– Sanıkların oturumlara katılmalarının engellendiği, mahkemelerin bağımsız olmadıkları, savunma hakkının kısıtlandığı belirtilerek, davalardaki adaletsizliklere dikkat çekilmekte;

– Türk Tabibler Birliği'nin ölüm cezalarıyla ilgili açıklamasının kovuşturmaya uğraması ve "muzır neşriyat" yasası eleştirilmekte;

– Kürtlere kendi dillerinden konuşma ve kendi kültürlerini geliştirme hakkının tanınmasının devletin bütünlüğüne bir zarar getirmeyeceği ve kanunlara aykırı düşmeyeceği dile getirilmekte ve "sonuç" bölümünde şunlar söylenmektedir:

● "Bugünkü durumu bir yıl önceki durumla kıyasladığımda vardığım sonuç, normal parlamenter demokrasiye tümüyle geri dönülmesi ve insan haklarına bir bütün olarak saygı gösterilmesi doğrultusunda bir hayli somut gelişme kaydedilmiş olduğudur.

● Sıkıyönetimin ülkenin hemen tamamında kaldırılmış olmasının büyük önemi vardır ve bu pek çok ciddi kısıtlamaların da kaldırılmış olması anlamına gelir.

● Terörist faaliyetlerin, büyük ölçüde, ülkenin Güneydoğu bölgesine komşu ülkelerin (Irak, İran ve Suriye) topraklarından gelen dış güçler tarafından düzenlendiği olgusuna ciddi bir ilgi ile eğilinmeli ve Türkiye'nin karşılaştığı zorluklar kabul edilmelidir.

● Siyasi partilerin özgürlüğü hemen tamamen sınırsızdır. Kanunlarda yapılan son bir değişiklik ile eski siyasi liderlerin Türkiye içinde ve dışında serbestçe konuşabilmeleri sağlanmıştır, fakat bunlar henüz seçimlerde aday olma hakkına sahip değillerdir.

● Basın hemen tümüyle serbesttir.

● Şu anda hapiste tutuklu veya hükümlü olarak hiçbir Barış Derneği ve DİSK üyesi bulunmamaktadır.

● Şartlı salıverilme ile ilgili kanun çok önemlidir ve fikir suçu mahkumları probleminin çözümü doğrultusunda tatminkâr bir adımdır.

● Bütün atmosfer, geçen yılki ile karşılaştırıldığında çok değişiktir. Çok daha serbesttir ve gerginlikten uzaktır.

● Bunlara karşılık, fikir suçluları meselesi çözülmüş olmaktan bir hayli uzaktır ve Türkiye ile Avrupa Konseyi'nin diğer 20 ülkesi arasındaki ilişkilerin normalleştirilmesi yolunda ciddi bir engel oluşturmaktadır.

● İşkenceye karşı mücadele geçen yıla kıyasla daha etkindir. Halkın konuya olan ilgisi ve hassasiyeti çok yüksektir. Bununla birlikte işkence hâlâ çok yaygındır ve ciddi bir yapısal problemdir.

● Normal parlamenter demokrasiye tümüyle geri dönülmesi ve insan haklarına bir bütün olarak saygı gösterilmesinin sağlanması yolunda, yürünmesi gereken uzun bir yol vardır. Yine de bir gerçektir ki, Mart 1985 ilâ Mart 1986 döneminde birhayli somut ilerleme sağlanmıştır."

Raporun bu "sonuç" bölümünün, günümüz Türkiye'sini yansıttığını söylemek mümkün değildir. Sadece "siyasi partiler" konusundaki hüküm bile raporun ne denli eksik ve mevcut durumu aksettirmekten ne kadar uzak olduğunu gösterir. Bu gün Türkiye'de yaşayan herkes, özellikle çalışan yığınlar kesinlikle bilmektedirler ki, mevcut anayasa ile Cunta'nın geçirdiği ve Özal'ın zenginleştirdiği yeni yasalar manzumesi altında en temel demokratik hakların dahi özgürce kullanılmaları imkan dışıdır.

Ne var ki, sözkonusu rapor –eksik haliyle bile– Türkiye'de demokrasinin yürürlükte olmadığının somut belgesidir. Temel hak ve özgürlüklerle ilgili bir kısım tespitler dahi mevcut rejimin, 6 Kasım 1983 seçimleri öncesindekinin devamı olduğunu açıkça gözler önüne sermektedir. "Olumlu" olarak değerlendirilen uygulamalar süregelen

ve yeni eklenen olumsuzluklarla –örneğin polis kanunu– kıyaslandıklarında devede kulak mertebesinde kaldıkları için rejimin *KARAKTERİNDE* bir değişiklik olduğunu söylemek mümkün değildir.

Konsey Asamblesi'nin oturum sonunda kabul ettiği karar, Türkiye'yi olduğundan daha başka görmekte ve göstermekte raporlardan fersah fersah ileri gitmektedir. Kararda, Stoffelen raporunun yukarıda verilen "sonuçlar" bölümünde de yer alan bir kısım uygulamalar madde madde sıralanıp selamlanmakta ve sadece DİSK ve Barış Derneği davalarına dikkat çekildikten sonra, işkence ve kötü muamele ile mücadele edilmesi, fikir suçlularına af çıkartılması, siyasi çoğulculuğun ve sendikalaşma dahil örgütlenme hakkını içeren insan haklarının tamamiyle gerçekleşmesi için Türk Hükümetine ve TBMM'ne çağrı çıkartılmaktadır.

Kararın yarattığı yanıltıcı imajın, Türkiye'deki demokrasi güçlerinin beklentilerine ters düştüğü, böylesinin faşizme karşı verilmekte olan mücadeleye katkı sağlamayacağı, aksine demokrasi düşmanlarının ekmeğine yağ süreceği açıktır. Bu gerçekten hareket eden TSİP, Avrupa Konseyi Asamblesi üyelerine iletilmek üzere bir rapor hazırladı. Rapor'da, Türkiye oturumunun yapıldığı 24 Nisan 1986 tarihinden itibaren geçen bir ay içinde Türkiye'de olup biten somut bazı olaylar sıralanarak, Konsey'in kararının gerçeği yansıtıp yansıtmadığı irdelendi.

– Konsey'in kararında TBMM'nin ülkenin doğusunda yer alan 5 il dışında sıkıyönetimin kaldırılmış olması memnuniyetle karşılanıyordu. TSİP, Raporu'nda bu konuya şu açıklamayı getirdi:

"Sıkıyönetimin kaldırılması sözde "demokrasiye geçiş"i göstermeye hizmet etmektedir. Sıkıyönetimin yerini ilan edilen olağanüstü hal almıştır ve (Haziran 1986 itibarıyla) 11 ilde yürürlüktedir. Valilerin olağanüstü yetkilere sahip olduğu, demokratik hak ve özgürlüklerin bu 'üniformasız sıkıyönetim' tarafından gaspedilmeye devam ettiği olağanüstü hal hükümleri, ülkenin İstanbul, Ankara, İzmir ve Adana da dahil olmak üzere nüfusun en yoğun olduğu bölgelerinde sürmektedir."

– Kararda, cezalarda indirim öngören yasa değişikliğinin "affın bazı niteliklerini taşıdığı" ifade ediliyor ve bu da memnunluk verici olarak niteleniyordu. TSİP Raporu konunun afla en ufak ilişkisi olmadığını şöyle açıkladı:

"Sözü edilen 'kanun', gerçekte İnfaz Yasası'nın bazı hükümlerinin değiştirilmesini içeren yasa değişikliğidir ve af olarak görülmemelidir. Gerçekte bu değişiklik, rejimin dünya kamuoyu ve Türkiye demokrasi güçlerinin talep ettiği genel af üzerine daha ileri tartışmaların önünü kesmek üzere başvurduğu bir çözümdür. Yasada yapılan değişiklik ancak sınırlı sayıda siyasi tutuklunun durumunu etkilemekte, illegal ya da sürgünde yaşamaya zorlanan binlerce kişinin durumunu içermemektedir. Yasa değişikliği af olmadığı için cezanın sonuçlarını ortadan kaldırmamaktadır. Esas ceza ile birlikte yaygın biçimde uygulanan 'güvenlik gözetimi', yeni 'kanun'a göre serbest bırakılanlar için derhal uygulamaya konulmuştur. 'Güvenlik gözetimi' mahkemece tayin edilen bir yerde tamamlanması gereken ve her gün karakola giderek imza vermeyi zorunlu kılan bir sürgün dönemidir. 'Güvenlik gözetimi' altındaki kişinin bu süre içerisinde bulunduğu yerde çalışma ya da insanlarla ilişki kurma şansı yoktur, çünkü herkes onun 'tehlikeli' olduğunu bilmektedir. Bu kişiler yerel polisin keyfi hareketlerine sürekli olarak maruz kalmaktadırlar. Yeni 'kanun'a göre, bir mahkum erken salıverilmesinin ardından tekrar tutuklanması halinde, eski ve yeni cezalarını birlikte çekecektir. Bu, özellikle siyasi mahkumlar üzerinde Demokles'in kılıcı gibi sallanmaktadır. Son bir husus da, bu 'kanun' af olmadığı için, kanun uyarınca serbest bırakılan tutukluların eski işlerine dönmeleri, mesleki, akademik ya da demokratik haklarını yeniden kazanmaları sözkonusu değildir."

– Kararda, "tutuklama kovuşturması", "kişisel hak ve özgürlüklerin daha genişletilmesi" ve "af meselesi" konularındaki gelişmelere dikkat çekiliyordu. TSİP Raporu'nda, bu konulardaki gerçek durum, somut örneklerle yansıtıldı:

"Gözaltına alma-tutuklama koşulları ve uygulamalarında iyileşme olmamıştır. Türkiye'deki değişik barolara kayıtlı 474 avukatın 25 Nisan 1986 tarihinde siyasi partilerin liderlerine, bu partilerin parlamento grup başkanlarına ve Türkiye Barolar Birliği'ne gönderdikleri ortak dilekçede, işkence iddialarını incelemek üzere bir parlamento komisyonu kurulması, gözaltı süresinin 24 saati aşmaması (bu süre şu anda 30 gün), suçlananın ve savunmanın haklarının teminat altına alınması, politik faaliyetleri yıkıcılık ve ihanet gibi görme zihniyetinden vazgeçilmesi istenmiştir.

İnsan hakları, hapishaneler dışında da ağır baskı altındadır. Kısa bir süre önce yaşanan birkaç örnek:

- 30 Nisan ve 1 Mayıs 1986 günlerinde güvenlik kuvvetleri her ilde malum 'operasyonları' ile terör estirmişler, yüzlerce kişi tutuklanmış ve evleri aranmıştır.
- Rejimin 'sakıncalı' gördüğü onbini aşkın devlet memuru ve görevlisi işten atılmış bulunmaktadır. (SHP Başkan Yardımcısı V.Ataklı'nın demeci, 27 Nisan 1986)
- Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da köylüler jandarma tarafından tek tek fotoğrafları çekilerek fişlenmektedir. (Cumhuriyet, 29 Nisan 1986)
- Öğrencilerin protestosuyla karşılanan, güvenlik kuvvetlerinin üniversite gençliğine yönelik saldırı ve diğer baskıları devam etmektedir. (Son örnekler arasında, 8 Mayıs'ta Marmara Üniversitesi'nde, Mayıs ayının son haftasında Ege Üniversitesi'nde yaşananlar gösterilebilir.)
- Sendikal haklar ağır baskı altındadır. Son örneklerden birkaçı:

– İşçilerin suçlular gibi fotoğrafları (hem cephe, hem profil) çekilmekte ve fişlenmektedir. (Cumhuriyet, 6 Mayıs 1986).

– Otomobil-İş Sendikası'nın 8 yöneticisi ve üyesi Antalya'da gözaltına alınıp, işkenceden geçirilmiştir. (Cumhuriyet, 5 Mayıs 1986)

– Birisi İLO temsilcisi, iki yabancı sendikacıya Türkiye'ye girme izni verilmemiştir. (Milliyet, 16 Mayıs 1986) Bu sendikacıların daha önce Türkiye hakkında sert eleştiriler yaptığı belirtilmiştir.

– Kararda, hapishane şartlarında iyiye doğru gelişmeler olduğu belirtiliyordu. TSİP Raporu konuya ilişkin olarak şu açıklamayı getirdi:

Tutuklu ailelerinin 320 imzayla İstanbul Metris Askeri Cezaevi yönetimine verdikleri ortak dilekçede, özetle şunlar belirtilmektedir: 'Haftalık havalandırma süresi 3,5-4 saatten 2 saate indirilmiştir. Tutuklular duruşmalara gidip gelirken soyunmaya zorlanmakta, haysiyet kırıcı davranışlara ve saldırılara hedef olmaktadırlar. Su verilmemekte, idare hergün yalnızca 15-20 dakika süreyle su akıtmaktadır. Yemekler kalite olarak kötü olduğu gibi, miktar olarak da yetersizdir. Okuma ve elişleri malzemelerinin içeriye sokulmasına izin verilmemektedir. Aileler tutuklulara para verememektedir. Aileler içerdekilerle yalnızca hapishane içi telefonla görüşebilmekte, bu görüşmeler ziyareti izleyen nöbetçiler tarafından her an kesilebilmektedir. Tutuklulara mektupları verilmemekte ve belirli aralıklarla dövülmektedirler."

–Kararda "canlı ve eleştirici bir basın"ın varlığından övgüyle söz ediliyordu. TSİP Raporu'nda Türkiye'de ne tür bir "fikir ve basın özgürlüğü" bulunduğu somut örneklerle dile getirildi:

"Basın ağır bir sansür altındadır ve aynı zamanda oto-sansüre zorlanmaktadır. Yakın zamanda basında yer alan ve biri rejimin başı K.Evren'e, diğeri ise başbakanı T.Özal'a ait şu sözler oto-sansürü bir kere daha vurgulamaktadır:

K.Evren: 'Basının en büyük hatası, olaylara kötü gözle bakmaktır. Her olayın altında ne var diye araştırılıyor.' (26 Nisan 1986)

T.Özal, gazetecilere hitaben: 'Epeyce ısırdınız, kafi artık' (28 Mayıs 1986)

●Gazeteci ve yazarlara karşı davalar sürmektedir. Örneğin Cumhuriyet gazetesi yazarlarından İlhan Selçuk'un Cumhurbaşkanını küçük düşürmekten dolayı 9 Mayıs'ta duruşması yapılmış ve 13 Haziran'da devam edecektir. Tanınmış şair Can Yücel 29 Nisan günü, yayınlanmış kitabı nedeniyle mahkeme önüne getirilmiştir. Bu örnekleri tamamlamak üzere K. Evren'in Asya-Avrupa Sanat Bienali'nde yabancı sanatçı Jan Dubkowski'nin eserlerini sergiden kaldırtması gösterilebilir (26 Mayıs). Bu durum 130 sanatçı ve akademisyenin ortak dilekçesi ile protesto edilmiştir. Bir diğer örnek, L.Wenmüller'in 'Kan Davası' filminin 'bizimki gibi bir toplum için fazla politik' olduğu gerekçesiyle son anda televizyon gösteriminden kaldırılmıştır. (Cumhuriyet, 1 Mayıs 1986)"

"Eski başbakan ve Cumhuriyet Halk Partisi başkanı Bülent Ecevit, DSP kurucular toplantısında yaptığı konuşmadan dolayı 4 Haziran 1986 günü savcılığa çağrılarak, ifadesi alınmış ve bunu takiben hakkında dava açılmıştır."

TSİP'in Avrupa Konseyi Asamblesi'ne hazırladığı ve 1986 Haziran ayı başında ilettiği söz konusu rapor şu cümle ile sona eriyordu:

"İnanıyoruz ki, Konsey Parlamenter Asamblesi'nin 860 no.lu kararının kabulünden bu yana geçen bir aylık sürede yaşananları yansıtan bu birkaç örnek dahi, Türkiye'de demokrasiye dönülmediğini vurgulayacak ve bu nedenle Türkiye demokrasi güçlerini destekleyici çaba gösterilmesini teşvik edecek kadar somuttur. Türkiye'deki mevcut rejime herhangi bir şekilde kazandırılacak sözde 'zafer'lerin ise böyle bir çaba açısından hiçbir yararı yoktur."

Avrupa Konseyi Asamblesi' nin son kararı Türkiye gerçeğini yansıtmadığına göre, bunu bilgi eksikliğine yorabilir miyiz?

Yazımızın baş kısmında da belirttiğimiz gibi biz, aşırı iyimser kararın yetersiz bilgiden kaynaklandığı kanısında değiliz. Aksine, Asamble üyelerinin büyük çoğunluğu Türkiye gerçeğinin farkındalar. Türkiye'deki mevcut rejimle kendi ülkelerindeki demokrasiler arasında yakın bir akrabalık olmadığını biliyorlar. Ama Türkiye'deki işçilere, emekçilere demokratik hak ve özgürlüklerin ekmek gibi, su gibi elzem olduğuna inananlar dışındaki çoğunluk, mevcut rejimin istediği tavizi vermekte fazla beis görmüyor. Bunu bir yanıyla Türkiye'yi "Batı camiası" içinde tutmak için yapıyor, bir yanıyla da böylesi bir tutumun demokrasiye dönüşü teşvik edeceğini ve hızlandıracağını sanıyor. Tabii böyle olunca pek kutsanan "Batı demokrasisi"nin çoğu zaman gözlerden saklanan müzmin illetlerinden birisi açıkça sırıtıyor: *DEMOKRASİNİN ÇİFTE STANDARDI!..* "Batı" nın burjuva siyasetçisine –bu isterse kendi ülkesinde demokratik hak ve özgürlüklere kıskançlıkla sahip çıkan bir sosyal demokrat olsun (istisnaları saymıyoruz)– emperyalizme bağımlı geri bir ülkede, diyelim kısıtlı bir seçim hakkının bulunması dahi, o ülkenin "demokrasi kampı"nda sayılmasına yetiyor.

Aslında bu durumda şikayetçi olmaya, Türkiye demokrasi güçlerinin pek de hakkı yok. Çünkü görüyoruz sosyal demokratı bile, Türkiye'deki rejimin Avrupa Konseyi Asamblesi'nde dahi eleştirilmesine tahammül edemiyor. Yani "batılı"nın Türkiye'ye "çifte standart" uygulaması bilgi eksikliğinden değil, bir ölçüde *İLGİ* eksikliğinden kaynaklanıyor. Türkiye'deki burjuva muhalefet, dünya demokrasi güçlerinin, ülkedeki demokrasi mücadelesine katkı girişimlerini "dışardan müdahale" olarak görüyor. Ve bunun fayda değil, aksine fincancı katırlarını ürküteceği için zarar getireceğini düşünüyor. Böyle olunca da "Batı"daki demokrasi güçlerinin, Türkiye'deki demokrasi mücadelesiyle ilgilenmesinden fazla hazzetmiyor.

(Devamı 14. sayfada)

Gençlik Hareketinin Perspektifleri

BUGÜN toplumun çeşitli kesimleri, tekelci burjuvazi dışında kalan bütün sınıf ve katmanlar, ağır sorunların çözümüyle yüzyüzedirler. Normal gelişme seyri içinde çözülebilecek pek çok sorun çözülemeden kaldığı gibi faşizm tarafından yaratılmış pek çok sorun da bunlara ilâve olmuştur.

Her toplum kesimi için, faşizm tarafından özel olarak konulmuş engeller bulunduğu gibi, toplumun bütünü için konulmuş bir faşist çerçeveden her toplumsal kesim kendi payına düşeni almıştır. Bir açıdan bakıldığında belli bir zümrenin sorunu gibi görünen *şey* başka bir açıdan bakıldığında *bütün toplumun* sorunu olarak gözükmektedir. Denilebilir ki, demokratik, siyasal, kültürel, ekonomik, mesleki bütün problemler tek bir noktada düğümlenmekte, bu "kördüğüm" rejime bağlanmaktadır.

Toplumsal sorunlarımızın bu bütünlüğü, her bir sorunun kendine özgü karakteri bulunduğunu ve çözümü için *özel* mücadele biçimi gerektirdiğini gizlemiyor. Tersine, çok çeşitli mücadele alanlarının ve biçimlerinin, kendi aralarındaki nesnel bağlantıyı vurguluyor ve sonuçta bunların hangi temel mücadele eksenine bağlanarak çözülebileceklerini gösteriyor.

Birikmiş sorunlarını çözmek için kendine özgü yol ve yöntemler bulmaya, bulduğu çözümleri uygulamaya ve bu uygulamayı kendi temelinde genişletmeye çalışan toplum kesimlerinden biri de yüksek öğrenim gençliğidir. Toplumda siyasal özgürlüklerin yokedilmesinin doğal bir uzantısı olarak bilimsel özgürlüğün ve özerkliğin de yokedildiği üniversitelerde okuyan onbinlerce genç öğrenci, kendi özgür ve insani gelişmelerini sıfıra indirgeyen boğucu bir yapıdan çıkış yolları aramaktadırlar. Bu arayış, demokratik mücadelenin bir parçası olarak su yüzüne çıkmaktadır. Fakültelerde ve yüksek okullarda "öğrenci dernekleri" oluşturma, bunları bir "federasyon" çatısı altında birleştirme gayretleri giderek hızlanıyor. Bunun yanında öğrenci gençler çeşitli protesto biçimlerini deneyerek hareketlerini geliştirmeye, kamuoyu kazanmaya çalışıyorlar. Karşılaştıkları engellerin bazılarını aşıyorlar, bazılarını aşamıyor, ama hiç değilse tanıma fırsatı buluyorlar. Besbelli ki önlerinde, henüz tanıma fırsatını dahi bulamadıkları engelleri de içeren uzun bir yol var. Bu bakımdan, gençliğin bu demokratik hareketi nasıl gelişecek, nereye varacak, hangi süreçleri yaşayacak vb. gibi sorular şimdilik yerli yerinde duruyor. Öğrenci gençliğin demokratik mücadelesinin perspektiflerini enine boyuna tartışmak, tartışırken çözümleri de üretmek ve bunu genel demokrasi mücadelesinin bir uzantısı olarak gerçekleştirmek, günümüzün önemli görevlerinden biridir.

Öğrenci gençlik hareketinin demokrasi mücadelesindeki yerini ve önemini azami genişlikte ve en ileri nitelikte ortaya koyabilmek için, somuta uygun düşmeyen ölçüleri kullanmaktan kesin olarak vazgeçmek gerekiyor. Bu nedenle, yaşanmış yakın siyasal tarihimizin öğretici yönlerine bağlı kalmak, buradan çıkan sonuçları genelleştirip ölçü olarak kullanmak zorundayız. Gençlik hareketine bakışımızı, gençliğin kendi hareketine bakışını, bilimin, bizdeki yakın mücadele tarihi tarafından da doğrulanmış olan tespitlerine uydurmalıyız.

Gençliğe bazı değerleri, toplumsal bir önyargıyla yakıştırmak, bu değerleri neredeyse genç olmanın fizyolojik tezahürleri gibi anlamak, başlı başına bir yanlıştır. Doğruluk, fedakârlık, cesaret, yeniden yana olma, ataklık vb. gibi özellikler gençliğin âlameti farikasıdırlar. Ama bu değerleri üreten, insanın kendisinden başkası olamaz. Öğrenci gençlik hareketi böylesi değerleri doğrudan pratik içinde ve her defasında yeniden üretmek zorundadır.

Görebildiğimiz kadarıyla, fakülte ve yüksek okullarda, öğrenci derneklerinin kuruluşuna, gençliğin ileri bilinçli unsurları öncülük etmektedirler. Bunlar, kendi aralarında belli bir "işbirliği" düzeyi de tutturarak teşvik unsuru olmakta, hukuksal ve bürokratik engellere ve kurulduktan sonraki fiili polis ve rektörlük baskılarına karşı başı çekmektedirler. Böyle olması, öğrenci gençlik kitlelerine, belli bir bilinç birikimi üstünde oturan gençlerin önderlik etmeleri tabiidir. Ne var ki, şimdiki safhada, hem geniş öğrenci gençlik kitleleri *olaya* fiilen katılmaktan uzak durmakta, hem de örgütlenmenin öncülüğünü yapan unsurlar, kendi aralarındaki yaklaşım farklılıklarından doğan sorunlarla boğuşmaktadırlar. Yani bir yanda örgütlü demokratik hareketten çekinen, kendi demokratik örgütlenmesinden kaçınan öğrenci gençlik kitleleri bulunuyor, bir diğer yanda da, henüz tam ve geniş bir anlayış birliğine ulaşamamış öncü gençlik kesimleri. Buradan ne yönde bir gelişme çıkar?

Bu soruya cevap verirken elimizde, gençlik hareketinin geçmişte sağladığı birikimin bugünkü bilgisinden başka ölçü yok. Okullarda dernekleşme hareketine öncülük edenler ya da bu iddiayı paylaşanlar, *iyi niyete* bağlı birleştirici tutumlarının bir işe yaramayacağını eğer şimdiye kadar görememişlerse, yakın sürede mutlaka görecеklerdir. Toplumsal planda oluşabilen politik bileşen ve saflaşmalardan farklı bir çerçeve ile

gençliğin demokratik hareketine yön vermeyi hayal etmek, sadece hayal etmektir.

Öğrenci gençliğin demokratik harekete katılmakta isteksiz davranması, kurulan derneklere üye olmaktan dahi kaçınması, çok yönlü irdelenmeye muhtaç bir noktadır. 12 Eylül öncesindeki faşist terörün psikolojik uzantıları, 12 Eylül'ün terörü, toplumun emekçi sınıf ve katmanlarındaki görece pasiflik ve demokratik hareketin topyekün düzeyi öğrenci gençliği de etkilemiştir. Öğrenci gençlik hareketinin yeniden toparlanması antifaşist mücadelenin gelişme seyri içinde ve ona bağlı olarak çözümlenecektir.

Kim çözümleyecektir? Elbette yine demokrasi mücadelesini yönlendirmekle yükümlü bulunanlar. O halde öğrenci gençlik içindeki dinamikleri bugünden hesaplamak, yöntem ve araçları yaratıp geliştirmek ve toplumun bu biriminde demokratik mücadeleye ivme kazandırmak bilinçli gençlik gruplarına düşer. Ama nasıl?

Bu sorunun hazır bir yanıtı yok. Çünkü, faşizm altında nereden nereye gelindiği bundan sonra anlaşılacak. Ancak yine de kesin olan bir genel çerçeve mevcuttur. Demokratik gençlik hareketine, sosyalizmden yana olan gençler, ilerici-devrimci düşünceleri benimsemiş olan gençler, gelişip yetkinleşme şansını bilimsel ve düşünsel özgürlükte gören gençler, barışı savunmayı hayati bir çıkar olarak kavramış olan gençler, hep birlikte yön vereceklerdir. Bundan daha doğal ve mantıki olanı yoktur.

Ancak, sözde böyle ideal olan çerçeve, hayatta yerine oturmuyor. Çünkü, geçmişten gelen siyasal mozaik az çok değişmiş olsa bile, gençlik içindeki uzantılarını koruyor. Şartlanmışlıklar, alışkanlıklar ve sürüp giden etkilenmeler nedeniyle, dün geçerli olan aşağı-yukarı bugün de geçerli. Dünden farklı olarak bugün sosyalistlerin ve Kürt ulusal demokratlarının, üzerinde anlaştıkları geniş bir demokratik zemin var. Sol-Birlik'in demokratik mücadele programı ve siyasal hedefleri, sadece şimdilik katılmış olan güçlerin değil, en geniş toplum kesimlerinin acil istemlerini de kapsıyor. Sol Birlik programı temeli üzerinde gelişen demokrasi mücadelesini, öğrenci gençliğin demokratik hareketini de kucaklayacak yönde genişletmek ve derinleştirmek, öğrenci hareketine yön vermek ve katkıda bulunmakla yükümlü olanların ana perspektifi olma durumundadır.

Öğrenci gençliğin demokratik hareketinin örgütlenmesinde sorunu böyle anlamak ve savunmak Sol Birlik taraftarı olmayan gençlik dinamiklerini dışarıda tutmak ve hareketin temelini darlaştırmak anlamına gelir mi? Söylediklerimizin yanlış anlaşılmaması kaydıyla, asla gelmez. Tam tersine, sağlam bir genişleme perspektifi buradan doğar. Sol Birlik taraftarı genç öğrenciler, uygulamada hatalı davranmıyorlarsa, gençliğin en geniş güçlerinin acil istemlerine sahip çıkıyor olmalıdırlar. Sol Birlik taraftarı öğrencilerin demokratik istemlerini ve bu istemler için öngördükleri mücadele biçimlerini, diğer devrimci gençlik gruplarının, sosyal demokrat veya demokrat gençlerin, üniversitelerin özgürlüğünü ve özerkliğini savunup YÖK'e karşı çıkan gençlerin paylaşmadıkları düşünülemez.

O halde demokratik örgütlenmenin henüz ilk adımlarında ortaya çıkan pürüzler, "grupçuluk" diye bildiğimiz ve Türkiye solunda hâlen güçlü biçimde varlığını sürdürdüğü anlaşılan hastalıktır. Aşılması gereken sakat anlayış budur. Bunun üstesinden, esnek ve birleştirici politikaların ısrarla savunulmasıyla gelinebilir. Kolay olmayacağı peşinen bilinerek, bunun "iş" yapmaya dönük "uzlaşmalardan" geçtiğini unutmayarak mesafe alınabilir.

Tartışmalı noktalardan birini Maoculuğun etkisi altında olan gençlik gruplarıyla ilişkilerin nasıl yürütüleceği oluşturabilir. Bu olumsuz siyasal etkiyi üstünde taşıyan ya da ona militanlık yapan öğrenci gençlik grupları, gençlik içinde marjinal düzeydedirler, önemsenmeyebilirler. Çünkü bu siyasetin ipliği, 12 Eylül'den çok önce ortaya çıkmıştı. Ancak, bu akıma karşı tutumda sosyalist, devrimci ve diğer demokrat görüşte gençlerin görüş birliği henüz oluşmuş ve oturmuş değildir. Ancak belli bir kolaylık mevcuttur. O da, öğrenci gençliğin gündeminin sınırlı olması, belli bir çerçeve içinde şekillenmesidir. YÖK'e karşı mücadele ve yüksek okullara demokrasi, bilimsel özgürlük ve özerklik!..

Bu çerçeve, faşist olmayan bütün öğrencileri kucaklamaya, öğrenci gençlik içindeki oluşan etkileri etkisizleştirmeye, olmazsa dışlamaya elverişlidir. Asıl sorun, kendi programına ve bu programın geniş bir tasvip gördüğüne inanmak, güven duymaktır.

Bu demek değildir ki, öğrenci gençliğin demokratik hareketini örgütleyip yeniden canlandırmaya, bunun yol ve yöntemlerini tartışmaya başlarken, sorun Maocularla işbirliği yapılıp yapılmayacağını tartışmaktır. Tam tersine, böyle bir tartışmayı dışlamanın çekici halkasını bulmaktır sözkonusu olan. Bunun da yolu, bu türden grupların bulunmadığı, bulunamayacağı, bulunsa bile etkili olmayacağı en geniş anlaşma zeminlerini, bizzat gençlik kitlelerinin onaylamasını da içeren süreçlerden geçerek yaratmaktır.

Başlangıçta aşılması gereken bir diğer yanlış yaklaşım, öğrenci gençliğin demokratik örgütlenişini, konjonktürel nedenlerle açıklayan, öğrenci gençlik yeniden politize olma yoluna girdikçe, demokratik örgütlenmesinin de paralize olup dağılacağını peşinen varsayan ve okul-

(Devamı 14. sayfada)

Tükenmez Bir Umut Kaynağı

Dolores İbarruri adı İspanya sınırlarının çok ötesinde de bilinir. Onun yaşamı ve devrimci mücadelesi emekçilerin kurtuluşu davasına, işçi sınıfı davasına bağlılığın sembolü olmuştur. İspanya'da ulusal devrimci savaş yıllarında, İkinci Dünya Savaşı sırasında ve sonraları yiğit *La Pasionaria*'nın sözleri, binlerce insanın gerici güçlere ve faşizme karşı özgürlük, demokrasi, sosyalizm ve daha iyi bir gelecek için mücadele ateşini yakan bir kıvılcım idi.

Geçtiğimiz yılın aralık ayında Dolores İbarruri 90. yaşını geride bıraktı. İspanya İç Savaşı'nın (1936-1939) başlamasının üzerinden elli yıl geçti. O günden bu güne kalan, halkların özgürlük ve bağımsızlık uğruna verdiği mücadelede tükenmez bir umut kaynağı oldu. Aşağıda Dolores İbarruri ile yapılan *Barış ve Sosyalizm Sorunları* dergisinin Haziran 1986 sayısında yer alan söyleşiyi yayınlıyoruz.

• Yüzyılımızın önemli olaylarını yaşadınız, içinde yer aldınız. İlerleme, emekçiler için daha iyi bir yaşam ve komünizmin idealleri için verilen mücadeleye büyük bir katkıda bulundunuz. Sizce bu idealler toplumun tarihi gelişiminde nasıl bir rol oynadı?

İdeallerimiz, emekçilerin toplumsal kurtuluşunu öngören komünist idealler, mücadele dolu yaşamım boyunca bana kılavuzluk etti. *"Tek Yol"* adlı kitabımda Rusya'da sosyalist devrimin zaferinin benim için ne demek olduğunu anlatmıştım. O zamanlar bu olayı, onun muazzam devrimci önemini henüz tam olarak kavrayamamıştım. Kendi yaşamımı, milyonlarca insanın, hatta tüm insanlığın yaşamını nasıl etkileyeceğini farkedememiştim.

Fakat son derece büyük bir olay olduğunu hissediyordum. Bütün düşüncelerim bizden öylesine uzakta, fakat buna rağmen bize özellikle yakın olan bu ülkeye çevrilmişti. İki isim içimde sarsılmaz bir yer etmişti. Sabah akşam kalbim onlarla çarpıyordu: *Rusya* ve *Lenin*.

O günlerden bu yana neredeyse 70 yıl geçmiş. Bugün dünya haritası üzerinde kapitalist sömürüye son veren hatırı sayılır sayıda sosyalist devlet var. Düzinelerle ülke sömürgeci boyunduruğu fırlatıp attı, bağımsızlığını elde etti. 50 yıl önce faşizme karşı mücadeleyi başlattığımız kendi memleketimde, İspanya'da, yine yoğun çabalarla, kanlı Franco diktatörlüğü altında geçen uzun, acı dolu yıllardan sonra demokratik bir yol izleniyor.

Çağımızda toplumlar tarihinin gelişimi açısından tüm karmaşık ve heterojen eğilimlere rağmen ideallerimiz bize yol göstermekte, ezilenlerin tükenmez bir umut kaynağı olmakta, mücadelemize anlam kazandırmaktadır.

• 60 yıl kadar önce Sosyalist Parti'ye ve sonradan Komünist Parti'ye üye oldunuz. İspanyol maden işçilerinin ve ailelerinin zorlu kaderini kendi şahsınızda yaşadınız. İşçi sınıfının toplumsal kurtuluşu, umutlarının, hak ve çıkarlarının korunumu mücadelesinde yol aldınız. Bu hedeflerin bugün önemi nedir?

Elbette son altmış yılda önemli değişiklikler oldu. Ancak ilkeler değişmedi. Belki işçi sınıfının yapısı değişti. Fakat bilimsel teknik devrim ile müttefiklerinin sayısı azalmadı, aksine çoğaldı. Mücadele biçimleri bugün son derece çeşitli. Yine de asolan, yani emekçilerin, genelde büyük sermayenin politikasının doğurduğu sonuçlar nedeniyle acı çekenlerin umutlarını, hak ve çıkarlarını korumak, aynen kaldı. Ayrıca yeni bazı olgularla karşılaşıyoruz. Mesela yeni toplumsal hareketler deniyor: çevrebilimsel, feminist vs. Heterojen bir yapıya da sahip olsalar, bazen açık bir tavır almasalar da, nesnel olarak antikapitalist güçlere sahipler, kuvvetli protesto dalgalarına karşıyorlar, şimdiki ekonomik krizin yan bir görüntüsü olan derin toplumsal krizi yansıtıyorlar. Bununla beraber emek ile sermaye, ezilenler ile ezenler arasındaki antagonist (uzlaşmaz) çelişki eskisi gibi ana çelişkidir. Dolayısıyla işçi sınıfı bundan böyle de en geniş anlamıyla kaçınılmaz toplumsal değişmelerin itici gücü.

• Uluslararası komünist hareketin emektar bir savaşçısı olarak günümüz dünyasında bu hareketin yeri ve oynadığı rol üzerine ne söylemek istersiniz?

Bir genellemeye gitmeden, uluslararası komünist hareketin bir parçası olan İspanya Komünist Partisi başkanı olarak şu görüşteyim: Bu hareket günümüz dünyasında çeşitli nedenlerle önemli bir rol oynuyor. Bir kere bir dizi ülkede –ki bunlar arasında Sovyetler Birliği ve Çin gibi önemli ülkeler var– komünist partiler iktidarda. Belli bazı özgüllüklerle başka ülkeler de sosyalist kalkınma yolunu seçmişler.

Hareketimiz çok çeşit içeriyor, tek tek komünist partiler çeşitli koşullarda çalışıyor, tarihi kökleri farklı vs. Fakat her partiye, onun strateji ve taktiğini belirlemesindeki bağımsızlığına duyulan saygıya ve bir diğerinin içişlerine karışılmamasına dayanan birlik güç veriyor. Marksizmi yaşadığımız çağın temposuna uygun bir şekilde sürekli gelişen bir teori olarak görüyoruz. Tarihi deneyimler, bize, ona sadakatimiz sarsılmadan dar kafalı doğmatizmi aşmamız gerektiğini öğretti. Lenin'in dehasına hayran kalmışımdır. Daima onun olaylara bakışı bana kılavuz olmuştur. Bu bakışla o, Marksizme yeniden devrimci karakterini vermiş ve Marx ile Engels'in düşüncelerinin yeni çağın, emperyalizm çağının koşullarında nasıl geliştirilebileceğini göstermiştir. Aynı zamanda, devrimci, Marksist bir parti için akıllı bir ittifak politi-

kası gütmek çok önemlidir. Bugün bunun anlamı mücadelenin çeşitli cephelerinde sosyalistlerle, sosyal demokratlarla, ilerici hristiyanlarla ve diğerleriyle, yine demin değinilen yeni toplumsal hareketlerle yakınlaşma ya da eylem birliğidir.

• İsminiz faşizme karşı direnişle gericilik ve savaş güçlerine karşı mücadele yıllarının anılarını tazeliyor. Sizce o yıllardan çıkartılacak en önemli dersler nelerdir? Yakında İspanya'da ulusal-devrimci savaşın başlamasının 50. yılını anmak üzereyken bugün hangi düşünceler sizi harekete geçiriyor?

O dönemden çıkartılacak en önemli ders bence haklı bir dava için mücadelede tüm zorlukları aşmaya azimli, birleşmiş bir halkın yenilmez olduğudur. Şiarımız "No Pasaran!" idi. Her ne kadar çeşitli nedenlerle, ki bunlardan sadece Büyük Britanya ve Fransa egemen sınıflarının "Münihli" politikalarına değinmek istiyorum, yenildiysek de, neticede İspanyol halkının demokrasi mücadelesi sonucu hak yerini buldu. Halk *yendi.*

İspanya'da ulusal-devrimci savaşın başlamasının 50. yıldönümü bana herşeyden önce Hitler ve Mussolini'nin müdahele ederek desteklediği Franco darbecilerinin saldırılarına üç yıl dayanan, Avrupa'ya ve tüm dünyaya örnek olan halkımızın kahramanlığını düşündürüyor.

İspanya Komünist Partisi'nin savunduğu Halk Cephesi politikası faşizme karşı direnişin temeli olarak demokratik güçlerin birleşmesini teşvik etti. Ne zaman ki teslimiyetçiler "onurlu bir barış" imzalanması gerektiği bahanesi ve yalanıyla halkın birliğini bozmayı başardılar, o zaman cephelerde silahlar bırakıldı. Ancak özellikle Partimiz Franco'ya karşı örgütlü direnişi sürdürdü. Önce partizan eylemleriyle, sonraları işçi hareketini yeniden örgütleyerek, emekçileri, öğrencileri ve diğer katmanları af ve demokratik özgürlükler için seferber ederek.

• İspanyol halkının faşizmin saldırısına karşı mücadele yılları proletarya enternasyonalizminin, komünistlerin, tüm ilerici demokrat güçlerin, emperyalizmin ve gericiliğin saldırgan planlarını boşa çıkarmak, barışı ve demokrasiyi korumak için dayanışmasının büyük gücünü etkileyici bir şekilde ilan etti. Sizce bu dayanışmanın günümüzdeki önemi ne?

Komünistlerin, tüm ilerici ve demokrat çevrelerin İspanyol faşizmine ve uluslararası faşizme karşı mücadele döneminde Cumhuriyetçi İspanya ile gösterdikleri uluslararası dayanışma, gerçekten de o yıllarda olağanüstü bir güçtü. Uluslararası Tuğaylar'ın kahramanlıkları unutulmadı. Ama İspanyol komünistleri de kurtuluşları için savaşan halklarla uluslararası dayanışmalarını defalarca gösterdiler: ABD emperyalizmine karşı kendini savunan Vietnam'la, ablukaya ve ABD'nin müdahalesine yiğitçe karşı koyan Küba'yla, İsrail saldırısının kurbanı olan Filistin halkıyla ve günümüzde Washington'un baskı altına aldığı Nikaragua halkıyla. Kısaca komünistler olarak gerçek enternasyonalist biçimde hareket ediyoruz. Bize sadece silahlı mücadelenin üç yılında değil, Franco diktatörlüğüne karşı verilen uzun direniş mücadelesinde de gösterilen geniş dayanışmanın getirdiği görevlerimizi ifa ediyor, bir bakıma borcumuzu ödüyoruz.

• 1930'lu yıllarda Cortes'de milletvekili ve başkan yardımcısıydınız. Konuşmalarınız dinleyicileri derinden etkilerdi. İspanyol demokratlarını Franco faşizmine karşı mücadeleye sevketti. Sizce bir konuşmacının, kamuya mal olmuş bir kişiliğin kitleler üzerinde etki bırakmasının "sırrı" nerede? Bugün önde gelen bir politikacının insanlarla dolaysız konuşması önemini yitirdi mi? Bu sanatın yerini televizyon mu aldı?

Bir konuşmacının ya da politikacının kitleler üzerinde etkisi çok basit, fakat her zaman kendiliğinden var olmayan birşeye bağlı: kitlelere sıkı sıkıya bağlı olma, onların ruh halini tanıma ve derinden etkileyen sorunları üzerine onların dilinden (basitleştirme anlamında değil) konuşabilme yeteneğine.

Büyük bir kitle önünde konuşurken insan dinleyicilerin nasıl karşıladığını, onlarla "aynı telden çalıp çalmadığını" hemen anlar. Klasik konuşma sanatının hiçbir yöntemi bu yeteneğin yerini alamaz. Büyük şairimiz Antonio Machado bir keresinde şöyle demiş: "En büyük dileğim halkın dilinde konuşabilmek!"

Elbette televizyon, modern işitsel-görsel araçlar, tüm bunlar yeni yöntemleri beraberinde getirdi. Ne yazık ki burjuvazinin elinde bunlar insanların bilgilenmelerine değil bilgilenmemelerine, bilinçlerinin şekilsizleşmesine yarıyor. Yine de en mükemmel teknik bile canlı insan sözlerinin, tarihi ilerici anlamda değiştirmek isteyenlerin sözlerinin yerini alamaz. Politikacının halkla dolaysız diyaloğundan bundan böyle de vazgeçilemez. Hatta insanların daha fazla deneyim kazandığını, daha çok şey beklediklerini söylemek istiyorum: bir politikacının kendilerine içten hitap edip etmediğini gayet iyi farkediyorlar.

• Kadın ve anne olarak çok zorluk çektiniz: önce yoksulluk ve hastalık –ki vaktiyle maden işçisi ailelerinin kaderiydi– kızlarınızı elinizden aldı. Sonraları Stalingrad'da oğlunuz faşistlere karşı savaşırken öldü. Dünyadaki kadınlar için ne dilersiniz? Bugün onlar nasıl bir rol oynayabilirler?

Kadınlara ne mi dileyeyim? Herşeyden önce barış, galibi ve mağlubu olmayacağından kimsenin kuşku duymadığı bir atom savaşı tehlikesinin önlenmesini. Barış olmadan hiçbir şey olmaz. Toplum için planların gerçekleştirilmesinin, ana koşulu toplumun varolmasıdır. Güçlü barış hareketlerinin de gösterdiği gibi (bu İspanya'da NATO'ya karşı mücadeledir, askeri blokların aynı anda feshedilmeleri, silahsızlanma, aktif bir bağlantısızlık politikası için harekettir) kadınlar sadece sayı-

sal olarak değil, dava uğruna mutlak fedakârlıkları bakımından da büyük bir gücü oluşturmaktadırlar. Kadınların tükenmez enerjileri, akıllılıkları ve davaya adanmışlıklarıyla içine almayı başaramayan her türlü devrimci dönüşüm eksik kalacaktır.

• Size göre bir komünistin en belirgin, en önemli özellikleri nelerdir? Gençler, komünistlerin yeni nesilleri için ne dilersiniz?

Bir komünistin en önemli özellikleri arasında, bence emekçilerin ve ezilenlerin çıkarlarını korumaya kendini tamamen vermeye ve toplumsal eşitsizliğin her türüne karşı mücadele etmeye hazır olmak vardır. Ayrıca tüm zor durumlarda ve sınav günlerinde dayanıklılık ile dayanışma duygusu sayılabilir. Buna ek olarak yüksek ahlâki ilkelere dayanan ve zorlama bir davranış biçimi değil, insanın kendi inanışından kaynaklanan komünist ahlâk vardır. Bence böyle bir ahlâk insanları sahte değerlerle aldatan tüketim toplumu denen toplumda özellikle önemlidir.

Tüm genç insanlara, genç komünistlere şunu söylemek istiyorum: Dilerim eski devrimci nesillerin mirasını sürdürürsünüz, o fevkalâde birçok insanın canını feda ettiği daha iyi ve hakça bir dünya için mücadelenin yönetimini üzerinize alırsınız. Böyle derken sadece annelik duygularıyla konuşmuyorum. İstiyorum ki, kendi zamanınıza uygun bir toplum kurasınız.

Sizin, eski nesil komünistlerin davasına sadık olmanızı, ama geçmişe takılıp kalmamanızı dilerim. Tüm varlığınızla, şaşmadan ileriye yönelmenizi ve sorunları kendi arzularınıza, sürekli değişim içinde olan büyük dünyanın yeni ihtiyaçlarına uygun olarak çözmenizi dilerim. ■

Filipinler: Başkan Aquino'ya Mektup

Marcos yönetiminin devrilmesinden sonra yayın organlarında Filipinler'e ilişkin haberler giderek daha az yer almaya başladı. Bu ülkede yer almakta olan gelişmeler üzerine Filipinler Komünist Partisi'nin politikalarını özetler nitelikte bilgiler içeren ve Barış ve Sosyalizm Sorunları dergisinin Haziran 1986 sayısında yer alan yazının özet çevirisini sunuyoruz.

FİLİPİNLER Komünist Partisi (PKP) Başkan Corazon C.Aquino'ya bir açık mektup yolladı. Mektupta, adil ve ilerici bir toplum için savaş veren komünistlerin, devlet başkanının özellikle bugün, ülkenin savaş sonrası en kötü ekonomik krizle karşı karşıya olduğu bir sırada, ulusal birlik için yaptığı çağrıyı görmezlikten gelemeyeceği belirtiliyor.

Mektup, iktidara gelen her Filipin yönetimi karşısında, tavrını belirlerken PKP'nin daima halkın çıkarlarını geliştiren, ülke üzerinde yabancı nüfuzunu ve emperyalist politikalara karşı çıkan tüm ilerici adımları destekleme ilkesine bağlı kaldığını vurguluyor.

PKP 1974'te Marcos hükümetinin önerdiği ulusal birlik anlaşmasına katıldığında, parti rejimin ilan ettiği ve diğer konuların yanısıra, toprak reformu ve daha bağımsız bir dış politikayı öngören programı desteklemeye hazırdı. PKP ülkenin ulusal egemenliği pahasına yabancı sermayeye el açma politikasına karşıydı (bugün de karşıdır). Ama PKP'nin uyarıları gözardı edildi. Reform programından geriye birşey kalmazken, yabancı sermayeye aşırı bağımlılık, 26 milyar dolarlık ödenemez dış borçla sonuçlandı.

Yeni Başkan'a gönderilen mektupta, yeni hükümetin gördüğü halk desteğinin anlamlı bir değişikliğe duyulan ihtiyaçtan ve önceki rejimle ilgili yaygın hoşnutsuzluktan kaynaklandığı kaydediliyor. Başkanın halkın vekaletini kullanırken, yalnızca hükümet organlarındaki görevlileri değiştirmekle kalmayıp, toplumda tepeden tırnağa reformlar yapması umudu ifade ediliyor.

PKP geçen seçimlerde aktif bir protesto kampanyası yürüttüğü olgusunu gizlemiyor. Komünistler kirli bilançosundan dolayı Marcos'a oy vermedikleri gibi, Aquino'ya da oy vermediler, çünkü Aquino'nun benimsediği hükümet programı da muğlaktı; önceki rejim tarafından izlenen ve milyonlarca Filipinliye anlatılmaz ızdırap getiren IMF'nin dayattığı yoldan pek farklı değildi.

Başkan'ın hükümeti yeniden organize etme ve siyasi tutukluları serbest bırakma yolundaki ilk çabalarına bakarak, Komünist Parti demokrasiyi genişletecek ve ekonomiyi yabancı sermayenin boğucu gücünden kurtaracak adımların atılmasını talep etmektedir. Mektupta, bu amaçlara ulaşma çabasında, komünistlerin yönetime tüm desteklerini vermeye hazır olduklarını belirtiliyor.

PKP, Marksist-Leninist ideoloji ve Filipinler halkının ideal ve özlemlerinin kılavuzluğunda, sosyalist dünya görüşüne dayanan radikal değişiklikleri öngören devrimci bir partidir. Parti, bu amaçlara anayasal özgürlükler ve demokratik hakların uygulanması yoluyla ulaşmak niyetindedir. Silahlı mücadele içinde olmayan bir siyasi parti olarak, PKP pluralist bir toplumda, tıpkı diğer partiler gibi legal çalışma ve ülkenin ulusal bağımsızlığını pekiştirme doğrultusunda, yurtseverlik ruhu içinde işbirliği yapma hakkını talep etmektedir. ■

İrlanda: Gerçek Demokratik Alternatif

İRLANDA sorunu güncelliğini sürekli koruyor. Özellikle Kasım 1985'te B.Britanya ile İrlanda Cumhuriyeti hükümetleri arasında imzalanan Hillsborough anlaşması sonrasında emperyalizmin bu bölünmüş ada ülkesine karşı tavrı, artan ölçüde dış müdahale, baskılar ve işçi, emekçi kitleler arasında ayrılıkçılık yaratma girişimlerinde somutlanıyor.

Hillsborough anlaşmasının hemen ardından Şubat 1986 başında Belfast'ta toplanan ve parti tarihinde son derece önemli bir olay olarak nitelenen İrlanda Komünist Partisi 19. Kongresi'nde, emperyalist planlar karşısında İrlanda halkına gerçek demokratik alternatif sunuldu. (Bilindiği gibi 1970'deki tarihi birlik kongresinde Komünist Parti ve İrlanda İşçi Partisi birleşerek İrlanda Komünist Partisi'ni oluşturmuşlardı.)

İrlanda KP 19. Kongresi'nde, Hillborough anlaşmasıyla ortaya çıkan durum değerlendirildi. Anlaşmaya göre, İrlanda Cumhuriyeti Kuzey İrlanda'da güvenlik gereklerinin yerine getirilmesinde yer alacak ve Katolik nüfusla ilgili sorunlarda Britanya yetkilileriyle "istişarede bulunacak"; Britanya da İrlanda hükümetine sınır bölgeleriyle ilgili sorunlarda, tüm adanın güvenliği ve NATO çerçevesi içinde işlev görmesi için gerekli konularda "bilgi verecek". Anlaşma, sorunlarla ilgili olarak İrlanda'nın rolünü arttırmadığı gibi, ülkenin birliğinin yeniden sağlanması konusunda da hiçbir şey öngörmüyor. Öte yandan anlaşmayla birlikte, Britanya'nın ülkenin kuzeydoğusunda bulunma ve yönetme "hakkı" bir İrlanda hükümeti tarafından ilk kez tanındı; Britanya'ya İrlanda'nın iç ve dış işlerine daha fazla müdahalesinin yolları açıldı. Komünistler, Cumhuriyetçiler ve diğer demokratik güçler tarafından ulusal çıkar ve egemenliğe aykırı, İrlanda Cumhuriyeti anayasasının ihlal edici ve İrlanda'nın geleneksel tarafsızlığını ortadan kaldırıcı bir adım olarak görülen anlaşma tepkiyle karşılanırken, Kuzey İrlanda'nın, hatta tüm İrlanda'nın ölüm ve yıkıma yolaçabilecek çatışmalara sahne olacağı kaydedildi.

19. Ulusal Kongre'de kuvvetle vurgulandığı üzere, İrlanda Komünist Partisi işçi sınıfının birliğine dayanan ve onun öncülüğünde bir antiemperyalist hareketi yaratmak çabasındadır. Devlet-tekelci kapitalizm çağında, yalnızca işçi sınıfının antiemperyalist mücadeleyi sonuna kadar kararlılıkla sürdürebileceğinin altını çizen Parti, Britanya emperyalizmine karşı çıkmaya hazır tüm güçlerin bu harekette yer almasını savunmaktadır. Parti, işçi sınıfının birliği ve öncülüğünün henüz yeterince sağlanamadığını görmektedir. Parti'nin programında İrlanda'nın tarafsızlığının korunması ve yaygınlaştırılması savunulmaktadır. Bu doğrultuda Britanya Parlamentosu'nun İrlanda'ya yönelik tüm –askeri, siyasi ve ekonomik alanlarda ve İrlanda halkının kendi geleceğini tayin etmesi konusunda– müdahelelerden vazgeçtiğini açıklaması isteniyor. Komünist Partisi, Britanya'nın bu adayı terkedeceğini açıkça belirtmesini, geri çekiliş için somut tarih belirtmesini, sarsıntısız ve kesintisiz bir geçiş süreci için gerekli hazırlıkları yaparak, diğer adımları atmasını talep etmektedir. Bu çağrı yalnızca Britanya hükümetine değil, esas olarak Britanya işçi sınıfına, onun siyasi ve sendikal örgütlerine, tüm Britanya halkına yapılmaktadır.

Geçiş dönemi, iktidar ve egemenliğin tüm ülkede yapılacak seçimler sonucunda kurulacak bir tüm-İrlanda hükümetine devri ile sonuçlanmalıdır. Bu, Britanya ordusunun yalnızca Kuzey İrlanda'da görev yapan en büyük alayı olan Ulster Savunma Alayı'nın da içinde bulunduğu baskı aygıtının parçalanması, polis kuvvetlerinde radikal bir reform, Kuzey'de insan haklarının kabulü ve Cumhuriyet'te baskı yasalarının iptali demektir. Parti, geçiş döneminde Kuzey İrlanda'yı yönetmek üzere geniş yetkilere sahip bir bölgesel meclis öngörmektedir, bu meclis tüm-İrlanda'nın adli ve siyasi yapılarının şekillenmesinde de doğrudan söz sahibi olacaktır. Bölgesel meclis radikal bir anti-tekel gelişme programının uygulanması için gerekli özel mali ve ekonomik güce sahip olacaktır. Meclisin sosyal politika ve sosyal yasalar üzerinde de yetkisi olacaktır.

Geçişin ilk safhalarında, son şeklini tüm-İrlanda halkının vereceği yeni yapılar kurulacaktır. Londra'nın da katkıda bulunacağı mali bir düzenleme ile, sosyo-politik değişim sırasında ekonomik karışıklığı en aza indirmek ve özellikle güneyde ve kuzeyde işçilerin, emekçilerin yaşama düzeyindeki herhangi bir düşmeyi önlemek üzere önlem alınacaktır. Böyle bir çözümde Britanya'nın İrlanda'ya yüzyıllardır verdiği kaybın karşılanması yaklaşımı yer almalıdır. Bunun gerçekleşmesi iki ülke arasında uzlaşmayı sağlayacak, gelecekte iki ülkenin yarar temelinde işbirliğini getirecektir.

İrlanda KP Kongresi'nde parti program ve temel belgelerinde yeraldığı üzere, İrlanda'nın ulusal bağımsızlığı için verilen mücadele ile İrlanda işçi sınıfının sosyal kurtuluşu için mücadele arasında çelişki olmadığı bir kere daha vurgulandı. ■

SHP KONGRESİNİN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

(3. sayfadan devam)

Kaldı ki, düşünce özgürlüğü öylesine muallâk bir kavramdır ki, 141-142'yi savunan ve bunu geçenlerde solcu bir gençlik dergisine verdiği mülakatta açıkça söyleyen S. Demirel bile bu maddeleri savunmasına rağmen kendisinin düşünce özgürlüğünden yana olduğunu söyleyebilmektedir. Başbakanken "biz fikir hürriyetinden yanayız, herkes düşündükleri kafasanın içinde kalmak şartıyla istediğini düşünmekte serbesttir" diyen Demirel'in demokrasi anlayışı ile sosyal demokrasinin demokrasi anlayışı arasında nitel bir fark olmalıdır, bunun da somutu 141-142'ye açıkça karşı çıkmaktır. Yani düşünce özgürlüğünü kısıtlayan 142. maddeyi reddetmekle kalmayıp, örgütlenme özgürlüğünü kısıtlayan 141. maddeye de karşı çıkmaktır. Evren-Özal diktatörlüğünün 141-142. maddeleri daha da ağırlaştırmak için hazırlık yaptığı, bunun da açıkça kamuoyunda bilindiği, SHP Kongresi öncesinde böyle bir haberin NOKTA dergisinde yayınlandığı günlerde hâlâ da bu konuda susmak ne sosyal demokratlıkla, ne de demokratlıkla bağdaşabilir.

Ve sosyal demokrasi hiç unutmamalıdır ki, bu sorun kendisine oy verecek geniş seçmen tabanında çoktan aşılmıştır ve bu kitleler 141-142'ye karşıdırlar. Buna rağmen onların görüşleri ordu tabusu nedeniyle, icazet kaygısıyla SHP (ve de SDP) tarafından dile getirilmemektedir. Daha pekçok konuda SHP'nin hem örgüt tabanı, hem de seçmen kitlesi SHP yönetiminden çok daha ileridedir. Sosyal demokrasiye düşen görev ise tabulara boyun eğmeyi bir yana bırakıp, bu tabanın sesine kulak vermek, daha da önemlisi birşeyler yapacaksa, generallerin icazetiyle ve mağfiretiyle değil, ancak ve ancak bu tabanın gücüyle yapabileceğini bilmektir. Sosyal demokrasi bunu kavramadığı müddetçe, kendi kitle tabanının gücüne inanmadığı sürece içinde bulunduğu bocalamalı ve çekingen psikozdan kurtulamayacaktır. ■

GENÇLİK HAREKETİNİN PERSPEKTİFLERİ

(9. sayfadan devam)

lardaki dernekleşme çabalarına gel-geç diye bakıp, sırf dışında kalmamış olmak için katılmaktan yana olan anlayıştır. Bu da, 12 Mart'tan çıkışta yaşanmış olan bir deneyin yeniden ve aynen yaşanacağını kabul etmek, buna teslim olmak, hiç bir şeyin değişmediğini, deneylerin ve yaşanıp sağlanmış birikimin hiçbir işe yaramadığını düşünmektir. Belki içinde haklılık —doğruluk— payı vardır bu görüşün ama, sonuçta insanların olumsuz şartları da değiştirebilecekleri inancını dışladığı için kabul edilemez bir yaklaşımdır. Öğrenci gençlik hareketinin, bundan önceki başarısız ve olumsuz deneylerden başka bir perspektifi olmalıdır, bulunmalıdır.

Esasen, yukarda gördük, öğrenci gençliğin geniş kitlesi demokratik örgütlenmeden ve mücadeleden uzak durmaktadır. Bunda şüphesiz mevcut baskılardan çekinmek, yeni baskılara maruz kalmak endişesi rol oynuyor. Ancak, dernekleşme hareketine öncülük eden politik gençlik gruplarının güven verici olmaktan, birlik ve beraberliğin harcı olabileceklerini kanıtlamaktan uzak olmaları da önemli bir sebeptir. Kafasındaki siyasi çözümleri öğrenci gençliğin demokratik örgütlenmesine bire bir yansıtma aceleciliği, gençlik hareketinin kendi topyekün yükselip yetkinleşmesi yerine, şu veya bu siyasi grubun kadro kaynağı olarak algılanışı, siyasi formasyonu henüz yeterince oluşmamış gençleri birer kafakol malzemesi olarak görme alışkanlığı örgütlenme çabalarına yansıdıkça, gençlik kitlesinin çekimserliğini ve karamsarlığını yenme, mücadeleyi genişletme şansı azaltılmaktadır. Her zaman, ama daima "son tahlilde" siyasi mücadele demek olan sınıf mücadelesinin değişik alanlarını kendine özgü nitelikleriyle ele almadıkça, mücadeleyi yetkinleştirmenin çekici halkası, yığınsallaştırmanın, güncel ve pratik sorunlara cevap verir hale getirmenin imkanı elden kaçmaktadır. Öğrenci gençlik içindeki demokratik örgütlenme çalışmasının, öğrenci karakterini dışarda tutması, gençliğin iç dünyasındaki bilimsel, kültürel, ahlâki ve sanatsal zenginliği görmezlikten gelmesi, okullarda bir demokratik gelenek kurmak gibi uzun vadeli amaçlar yerine, marjinal politik kazanımlar peşine düşmesi, hem güdülen kısır amaçların gerçekleşmesini önlemekte, hem de geleceğe dönük yatırım imkanlarını çarçur etmektedir.

Öğrenci gençliğin "hayal kurması" hoşgörülebilir, öğrenci gençlik hareketi üzerine hayal kurmak yanlıştır. Demokrasi mücadelesi esas olarak işçi ve emekçi sınıflar hareketi temeline dayalı olarak yükseldiği, rejimin, okullar dışındaki geniş toplumsal alanlarda sarsıldığı gün öğrenci gençlik hareketinin baskı altında kalmış güçleri de açığa çıkacaktır. Gençliği o güne hazırlamak için bugünden kotarılan çalışma, mütevazi olmaktan, mütevazi amaçlar koymaktan korkmamalıdır. Daha "büyük" iddiaları olanlar, öğrenci olsalar bile, bu iddialarına uygun düşen alanlarda "tatmin" olabilirler. ■

AVRUPA KONSEYİ VE TÜRKİYE

(7. sayfadan devam)

Zorbanın gücüne hemence teslim olma alışkanlığından da kaynaklanan bu tutum, "batılı" nın geleneksel "bon pour l'orient" alışkanlığıyla biraraya gelince son Konsey kararı türünden belgelerin çıkması hiç de şaşırtıcı olmuyor.

Son olarak biraz da "iğneyi kendimize batırmamız" gerekti-

ğine dikkati çekmenin yararı var. Türkiye'de demokratik hak ve özgürlükler uğruna, her imkandan yararlanarak mücadele yürütenlerin, bunun her türlü ezasını ve cefasını çekenlerin, kısacası işçi sınıfı partilerinin, diğer sol güçlerin, Türkiye dışındaki demokrasi güçleriyle *YETERİNCE* ilgilendiklerini, onların Türkiye'deki mücadeleye destek ve katkılarını sağlamak için ellerinden gelen çabayı gösterdiklerini, herhalde söyleyemeyiz. Bu eksikliğin kaynağına inmek, olanaksızlıkları gidermek, uluslararası demokratik kuruluşların ve güçlerin Türkiye hakkında yanıltıcı imajlara yol açabilecek değerlendirmeler yapmamaları, Türkiye'deki demokrasi düşmanlarının "zafer" çığlıkları atmalarına yolaçabilecek türden kararlar almamaları için daha çok çaba harcamak, Türkiye sol hareketinin özen göstermesi gereken bir görev olarak önümüzde durmaktadır. Hele, legal çalışmaları yasaklanmış işçi sınıfı partileri, diğer sol güçler üzerinde amansız bir baskı sürerken, Bülent Ecevit hakkında bir parti toplantısında yaptığı konuşma için dava açılırken, TSİP hakkında açılan 5 ayrı davanın devam etmekte olduğunun zikredildiği bir raporda –ki en ilginci de bu– "siyasi partilerin özgürlüğü hemen tamamiyle sınırsızdır" hükmüne varılabiliyorsa, uluslararası platformda daha sıkı ve organize bir çalışma yürütmenin nasıl *HAYATİ* öneme sahip olduğu gayet iyi anlaşılır. ■

İSPANYA SEÇİMLERİNİN ARDINDAN

(16. sayfadan devam)

rasında Meclis'te 8 olan temsilci sayısı 6'ya düşerken, Senato'daki temsilci sayısı (7) aynı kaldı. Bask otonom meclisinde temsil edilen beş partiden ikisi oylarını arttırırken, seçime katılım oldukça düşüktü. Bask'da seçime katılmayanların oranı 1982'de % 20 iken, bu kez % 32 oldu.

● Andalucia'da PSOE genel seçimlerde en yüksek oy oranına ulaştı. PSOE'nun burada oyların % 57,14'ünü aldığı görüldü. Ancak bu sonuç Andalucia otonom parlamentosu için yapılan seçim sonuçlarıyla birlikte ele alındığında PSOE'ya oy verenlerin ağırlıklı bir kesiminin bu partinin seçmeni olmadığı hemen görülmektedir. Andalucia'da PSOE parlamento seçimlerinde 1.930.674 oy almıştır ama, otonom parlamento seçimlerinde bu oylar birebir yansımadığı gibi 343.337 oy kaybetmiştir. Yani Andalucia'da PSOE'nun genel seçimler için aldığı oyların oranı % 57,14 iken, otonom seçimlerde bu oran % 47,06 olmuştur. Aradaki yüzbinlerce oy Birleşik Sol'a gitmiştir. PSOE'nun aksine, Birleşik Sol, Andalucia'da genel seçimlerde ortalama % 8,05'lik bir oy oranına karşılık, Andalucia otonomparlamento seçimlerinde % 17,86'lık bir oy oranına ulaşmıştır. Diğer bir deyişle Birleşik Sol genel planda burada 271.896 oy almış, otonom seçimlerde ise bu sayı 602.347'ye çıkmıştır. Bu durum, otonom parlamento seçimlerinde gerçek tercihini gösteren bir kısım seçmenin, genel planda "oy kaybolmasın" şeklinde bir endişeyle PSOE'ya oy verdiğini göstermektedir. Andalucia otonom parlamentosuna PSOE 60, sağcı CP 28, Birleşik Sol ise 19 temsilci sokmuş bulunuyor.

● Seçime katılıp da parlamentoda temsil gücüne ulaşamayan 39 parti ise toplam 1.236.848 oy aldı. Bunun 226 bin kadarının Carillo'nun MUC'una ait olduğunu belitmiştik. Bu partiler açısından vurgulanması gereken çarpıcı bir sonuç, faşist İspanyol Falanjı'nın tüm ülkede yalnızca 42.860 oy alabilmesidir.

● Sonuç olarak, kabaca gruplamak gerekirse parlamentoda temsil edilen sol (yani PSOE ve IU) 1982'de oyların % 51,1'ini almışken, 1986'da % 48,67'sini almış bulunuyor. Birleşik Sol'un oylarını arttırmasına karşılık, sol oylarda gözlenen bu düşme, PSOE'nun uğradığı oy kaybından kaynaklanmaktadır. Gonzales hükümetinin tutmadığı vaadlerin, istikrarsız siyasi-ekonomik politikalarının sonucunda bir önceki seçimde PSOE'ya oy veren seçmenin sandık başına gitmediğini söylemek yanlış olmayacaktır. Merkez ve sağ ise, 1982'de % 35,4 olan oy oranına karşılık, bu kez % 35,23'lük bir oy almış bulunuyor. Sosyal demokratların seçmene umulanı verememesinden büyük ölçüde yararlanan ve "zafer" bekleyen sağcılar açısından bu, hiç de istenmeyen bir sonuç.

Sayısal sonuçlarını yukarıda başlıca noktalarıyla değerlendirdiğimiz İspanya seçimlerinin yansıttığı en çarpıcı sonuçlardan birisi, kuşkusuz Birleşik Sol'un kaydettiği gelişme oldu. Bilindiği gibi İspanya Komünist Partisi (PCE) ile bu partinin "Avrupa komünizmi" politikasını benimsemeyen partilerce, 1984'de yapılan Komünistlerin Birliği Kongresi'nde Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkelerine bağlılık temelinde kurulan İspanya Halklarının Komünist Partisi (PCPE) arasında seçim işbirliğini de içeren görüşmeler yapılıyordu. PCPE'nin birliğin ideolojik-politik temelinde ısrarıyla iki parti arasında görüşmeler sürerken, aynı görüşmeler PCPE ile Carillo'nun partisi MUC ile de sürmektedir. PCE Genel Sekreteri Gerardo Iglesias, seçimlerin ardından bu partinin yıl sonuna doğru yapılacak kongresinde birlik sorunu konusunda önemli gelişmeler olabileceğini kaydetmiştir. Önümüzdeki günlerde seçim işbirliğinin Birleşik Sol ve genel olarak komünistlerin birliği konusunda somut meyvaları herhalde görülecektir. ■

İspanya Seçimlerinin Ardından

36 YIL süren Franco faşizminin ardından, 1975'ten bu yana yapılan dördüncü genel seçimlerde İspanya parlamentosunu (Cortes) oluşturan Temsilciler Meclisi'nin 350, Senato'nun 208 üyesi belirlendi. Andalucia'daki 109 üyeli otonom meclisi için de aynı gün seçim yapıldı. Seçim sonuçları ile ilgili olarak İspanya basınında yeralan veriler ve başlıca noktalar şöyle özetlenebilir:

● Seçimlere 18 yaşın üstünde toplam 28.956.737 seçmenin % 70,77'si katıldı. Oy vermeye gitmeyen seçmen oranı, 1982 seçimlerinde % 20,36 iken, bu kez % 29,23 oldu (8.464.685 kişi). Ek olarak 434.312 oy da boş ya da geçersiz çıktı.

● Seçim sonucunda iktidardaki İspanya Sosyalist İşçi Partisi (PSOE) oyların %44,04'ünü alarak Meclis'te 184, Senato'da 124 sandalyenin sahibi oldu. PSOE, 1982 seçimlerinde oyların % 48,40'ını almıştı, Haziran 1986 seçimleri öncesinde Meclis'te 202, Senato'da 134 sandalyeye sahipti.

● Sağ ve merkez sağdaki gerici üç partinin (Demokratik Halk Partisi, Liberal Parti, Halk İttifakı) oluşturduğu Halk İttifakı (CP), oyların % 26'sını aldı. 1982'de bu partilerin oy oranı % 26,18'di. CP'nin Meclis'te 106 olan temsilci sayısı 105'e düşerken, 54 olan senatör sayısı 63'e yükseldi. Seçim sonuçları, büyük bir zafer bekleyen, ama oylarında ilerleme kaydedemediği gibi bir miktar da gerileyen CP ortakları arasında büyük tartışmalara yol açtı.

● Seçimlerde eski başbakan Adolfo Suarez'in Demokratik ve Sosyal Merkez (CDS) partisinin oylarını arttırdığı gözlendi. CDS'nin 1982'de %2,89 olan oy oranını bu kez %9,23'e yükselttiği ve Meclis'te 2 olan temsilci sayısını 19'a çıkarttığı, Senato'da ise daha önce hiç senatörlüğe sahip değilken, üç sandalye kazandığı görüldü. Ne var ki, bu değerlendirme yapılırken, 1982'de seçime katılan Merkez Demokratik Birlik'in (UCD) bu seçimlerde yer almadığı ve yine 1982'de UCD ve CDS'nin toplam oyları iki milyonu bulurken, bu kez CDS'nin 1.862.856 oy aldığı ve 1982'de UCD'nin 12 sandalyeye sahip olduğu belirtilmektedir. Yani CDS ve UCD ikisi CDS'nin toplam 14 sandalyeye sahip bulunuyordu. Suarez'in özellikle bu tabanın oyunu aldığına bakılarak, bir "zafer"den söz etmek pek gerçekçi değil.

● İspanya Komünist Partisi (PCE) ile İspanya Halklarının Komünist Partisi (PCPE) öncülüğündeki seçim ittifakı oyların % 4,61'ini aldı, 1982'de komünist temsilci sayısı 4 iken, IU bu kez Meclis'e 7 temsilci sokmayı başardı. Bunlar arasında PCE Genel Sekreteri Gerardo İglesias ile PCPE Genel Sekreteri Ignacio Gallego da bulunuyor. Bu arada eski PCE genel sekreteri Santiago Carillo'nun önderliğindeki Komünistlerin Birliği Masası'nın (MUC) Birleşik Sol Platform içerisinde yer almasının sağlanamayışı sonuçlara olumsuz yansıdı. Carillo'nun önderliğindeki parti 225.571 oy aldı. Bu oylar IU'nun aldığı 930.223 oyla birlikte düşünülürse, komünistlerin parlamentoda grup kurabilmek için gerekli % 5'lik barajı rahatça aşabilecekleri görülüyor. Bu gerçekleşmediği gibi, Carillo da 1977'den bu yana yeraldığı parlamentoya bu kez seçilemedi, MUC tek başına girdiği seçimlerde sandalye elde edemedi. IU ve MUC oylarının toplamı (1.155.794), PCE'nin 1982'de aldığı oylardan 290.527 adet fazla.

● Katalonya'da PSOE ile ittifak halinde seçime giren Katalonya Sosyalist Partisi (PSC) birincil politik güç olarak belirdi. Katalonya'da seçime katılım 1982'de % 80,7 iken, 1986'da % 69,25'e düştü. Oyların %40,98'ini alan PSC, 1982 seçimlerine kıyasla oy kaybettiyse de, sağcı Konverjans ve Birlik'in (CIU) büyük ilerleme gösterdiği 1984 otonom seçimlerindekine kıyasla 425 bin fazla oy aldı. Katalonya'da ikinci sırayı alarak sağ oyları artıran CIU'nun oyları 1982 genel seçimlerine oranla çeyrek milyon artış gösterdiyse de, 1984 otonom seçimlerine kıyasla 330 bin dolayında oy kaybına uğradığı gözlendi. CIU, seçim öncesi 12 olan Meclis'teki temsilci sayısını 18'e, senatör sayısını da 7'den 8'e çıkardı.

Katalonya'da seçim ittifakı için yoğun çaba sarfeden Katalonya KP (PCC) ise, tek başına 58.356 oy aldı.

● Bask'da PSOE ile ittifak halinde Euskadi Sosyalist Partisi (PSE) oy kaybına rağmen etkili oldu. Bask Milliyetçi Partisi (PNV) de oy kaybetti. 1982 seçimleri son-

(Devamı 15. sayfada)

kitle YAZIŞMA ADRESİ: Postfach 10 16 34, 41 Duisburg 1 – F.Almanya, Fiyatı: 50 T.L